ВІСНИК
THE HERALD
-VISNYK

Свобода народам!
Свобода людині!

СУСПІЛЬНО-ПОЛІТИЧНИЙ МІСЯЧНИК

ЗМІСТ

В. Левенець — Назріває час великої проби 1
В. Золоторіг — „Революційний шлях розвитку — це природний шлях розвитку 3
Микола Щербак — Баляда про народження 5
Московська помста 6
Д-р М. Кушнір — Большевицька філософія 7
Оксана Керч — Нова українська людина 12
Софія Наумович — Режим чи народ? 14
Ю. Тис-Крохмалюк — Чи справді атомова рівновага? 16
Моріс Поцхішвілі — Вернули (поезія) 17
Д-р Р. Кухар — Початки письменности в Україні 18
Іван Левадний — Видатний майстер української прози 20
Документи з того боку 22
С. Женецький — В СССР заповідається новий тиск на інтелектуалів 23
Петро Кізко — „Суверенна держава" без власної армії 24
Ждан Ласовський — Багатогранна творчість С. Геруляк 25
Рецензії, хроніка 26

ОРГАНІЗАЦІЯ ОБОРОНИ ЧОТИРЬОХ СВОБІД УКРАЇНИ

РІК XXIII Ч. 7-8 (244-245) ЛИПЕНЬ — СЕРПЕНЬ 1969 ЦІНА 50 ЦЕНТІВ
YEAR XXIII No. 7-8 (244-245) JULY — AUGUST 1969 PRICE $ 0.50

У ВИДАВНИЦТВІ ООЧСУ МОЖНА НАБУТИ СЛІДУЮЧІ КНИЖКИ:

Е. Маланюк: Illustrissimus Dominus Mazepa — тло і постать, стор. 32 ..... 0.50
Е. Маланюк: Малоросійство, стор. 36 ..... 0.50
Е. Маланюк: До проблеми большевизму, стор. 82 1.00
Е. Маланюк: Нариси з історії нашої культури, сторр. 80 ..... 0.50
Е. Маланюк: Остання весна (поезії), стор. 104 ..... 1.50
Е. Маланюк: Серпень (поезії), стор. 72 .....2.00
❦ Історія Русів, стор. 346 ..... 3.00
Д. Донцов: Підстави нашої політики, стор. 210 ..... 2.75
Д. Донцов: Правда прадідів великих, стор. 95 .... 1.00
Д. Донцов: Хрестом і мечем, стор. 319, ціна: т. о. 5.00, м. о. 4.00
О. Оглоблин: Гетьман Іван Мазепа та його доба, стор. 410 ..... 6.00
О. Оглоблин: Думки про Хмельниччину 1.00
О. Оглоблин: Українсько-московська угода, сторінок 100 ..... 0.50
О. Оглоблин: Хмельниччина і українська державність, стор. 24 ..... 0.25
О. Оглоблин: Думки про сучасну українську історіографію, стор 87 ..... 1.50
А. Княжинський: На дні СССР, стор. 232 ..... 2.75
У. Самчук: Чого не гоїть вогонь (роман) сторінок 288 ..... 3.75
Ф. Одрач: Щебетун (повість), стор. 294 ..... 2.50
Т. Ерем: Совєтський акваріюм, стор. 142 ..... 0.50
Л. Старицька-Черняхівська: Іван Мазепа, сторінок 154 ..... 1.25
Л. Старицька-Черняхівська: Останній сніп, сторінок 44 ..... 0.50
М. Щербак: Багаття (лірика), стор. 64 ..... 0.75
М. Щербак: Шлях у вічність, стор. 29 ..... 0.25
В. Гришко: Панславізм в совєтській історіографії і політиці, стор 37 ..... 0.25
Б. Кравців: Людина і вояк (сл. п. Р. Шухевича-Чупринки), стор. 31 ..... 0.25
РІЧНИКИ ВІСНИКА (тверда оправа) 8.00
Е. Ляхович: Перевірка наших позицій, стор. 15 .... 0.25
Е. Ляхович: Форма і зміст українських змагань 2.50
В. Січинський: Крим (історичний нарис), стор. 31 0.25
П. Мірчук: З мого духа печаттю (25-ліття ОУН), стор. 30 ..... 0.50
П. Мірчук: Відродження української ідеї, стор. 63 1.00
П. Мірчук: Під покров Богородиці (свято УПА), стор. 32 ..... 0.25
П. Мірчук: Українська визвольна справа і українська еміґрація 1.00
П. Мірчук: Українська Повстанська Армія — 1942-1952, стор. 319 ..... 2.00
П. Мірчук: Українська Державність 1917-1920, стор. 400 ..... 5.00
С. Збараський: Крути, стор. 104 ..... 1.00
Г. Косинка: Фавст з Поділля, стор. 95 ..... 1.00
Л. Полтава: 1709 (роман), стор. 224, ціна: т. о. 2.50 м. о. 2.00
Я. Стецько: 30-те Червня 1941 р., стор. 463, ціна: т. о. 7.00, м. о. 6.00
М. Сосновський: Україна на міжнародній арені 1945-1965, стор. 272 ..... 3.50
Ф. Б. Корчмарик: Духові впливи Києва на Московщину в добу Гетьманської України, стор. 245 4.00
❦ Коссак-Охримович-Тураш, стор 190, ціна: т. о. 4.00, м. о. 3.00
О. Дяків-Горновий: Ідея і чин, стор. 408, т. о. 5.00
П. Савчук: Гетьман Мазепа 2.00
П. Савчук: Ідея і любов (драма на 3 дії) 0.50
П. Савчук: Чотирьох з мільйонів (трагедія на 5 дій) 1.00
П. Савчук: Облога замку (мелодрама на 5 дій) 1.00
О. Бабій: Повстанці (поема), стор. 180 ..... 2.00
О. Запорожець: В одвічній боротьбі, стор. 370 ..... 2.00
Вадим Лесич: Кам'яні луни 1.50
Р. Володимир: Палкі серця (поезії), стор. 215 ..... 2.50
Зореслав: З ранніх весен (поезії), стор. 112 ..... 2.00
„ЗА ВОЛЮ УКРАЇНИ" — історичний збірник УСС, 1914-1964, стор. 608, т. о., ...12.00
В. Гаврилюк: Тінь і мандрівник (поезії), стор. 105 2.00
М. Кушпір: Край і еміґрація, стор. 47 ..... 0.75
М. Островерха: На закруті, стор. 142 ..... 2.00
М. Островерха: Великий Василіянин, стор. 48 ..... 0.50
М. Островерха: Гомін здалека, стор. 127 ..... 1.50
М. Островерха: Блиски і темряви (спогад), стор. 208 ..... 2.00
М. Островерха: Чорнокнижник із Зубрівки, стор. 32 0.50
М. Островерха: Грозна калини, стор. 132 ..... 2.00
М. Островерха: Без докору (міркування на мистецькі теми), стор. 154, ... 1.50
М. Чубатий: Княжа Русь-Україна та виникнення трьох східньослов'янських націй 2.50
Хосе Ортеґа-і-Гассет: Бунт мас 2.00

АНГЛОМОВНІ ВИДАННЯ

Le Vasseur De Beauplan: A Description of Ukraine 3.00
N. Chirovsky: Old Ukraine, 480 pp. 7.00
N. Chirovsky: The Economic Factor in the Grouth of Russia, 178 pp. 3.75
N. Chirovsky: The Ukrainian Economy, 93 pp. 1.50
N. Chirovsky: An Introduction to Russian History, 280 pp. 4.50
L. E. Dobriansky: The Vulnerable Russians, 454 pp. 6.00
I. Mirchuk: Ukraine and its People, 280 pp. 3.00
O. Honcharuk: If war Comes Tomorrow, 63 pp. 1.00
W. Dushnyck: The Ukrainian-Rite Catholic Church at the Ecumenical Council (1962-1965), 191 pp. 3.00

Замовлення висилати на адресу:

V I S N Y K

P. O. Box 304, Cooper Station
New York, N. Y. 10003

ОРГАНІЗУЙТЕ ПЕРЕДПЛАТУ „ВІСНИКА"! ВИРІВНЮЙТЕ ЗАДОВЖЕННЯ!

ВІСНИК

В. Левенець

НАЗРІВАЄ ЧАС ВЕЛИКОЇ ПРОБИ

Український нарід протягом своєї славної і бурхливої історії видав із себе численні когорти героїв. Чимало їх зродилося в часах довголітньої боротьби з кочовиками, у княжій добі і в періоді Козаччини. Героїчними подвигами прославили себе тисячі синів України у боротьбі за державну незалежність і соборність в 1917-21 роках, між двома світовими війнами (УВО — ОУН), в часі другої світової війни (ОУН — УПА) аж до наших днів.

Число наших Героїв постійно збільшується, бо змаг за Українську Самостійну Державу невпинно триває, хоч міняються люди і методи змагу. Нині ми є свідками страшного терору в Україні, що його переводить московський окупант над представниками молодого покоління, яке противиться тотальній русифікації.

Але з страждань і крови, що насичує нашу землю, виростають плоди, які дивують світ і викликають у нас гордість. Наші жертви ніколи не були даремними, вони немов той міцний ланцюг, споюють покоління і наснажують їх новим завзяттям.

Кожний нарід, що втратив волю, але зберіг честь, бореться за привернення втраченої волі, приносячи на її вівтар криваві жертви. Але найбільші жертви приносимо ми, українці, приносить наша Батьківщина. І тому ми, стоячи в авангарді змагань за розвал московської імперії, стали їх символом для інших поневолених Москвою народів. Тому ми маємо повне моральне право заявити всьому світові: Ми боремося і переможемо! Ми зводимо смертельні бої з московськими імперіялістами не тільки за свою втрачену, але також за вашу волю, яку ви можете втратити. Ми ратаї, а не завойовники, але честь своєї нації боронимо як вояки. Ми вміємо з землі виорати не тільки картоплю, але й гранати. Чужого не хочемо, але своє будемо боронити зубами.

Сьогодні, в день Героїв, ми чисельно зібралися тут перед пам'ятниками наших Провідників, щоб вшанувати пам'ять тих, які горіли любов'ю до своєї Батьківщини і за неї згинули. Це сьогоднішнє вшанування Героїв повинно нам пригадати Україну, де в цей день колись приходили наші люди, наша молодь до кам'яних та березових хрестів, пригинали коліна і схиляли голови, щоб ввібрати в себе силу Рідної Землі. У цей день, повитий зеленню і блакиттю, росла й утверджувалася віра в перемогу при тих кам'яних та березових хрестах, які немов говорили: „Борітеся і йдіть нашими слідами!"

Такої душевної обнови, такої віри потрібно нам тепер. Де б ми не були, скільки чужих країн не перейшли, наші обличчя завжди повинні бути звернені в той простір, де ведеться невгаваюча боротьба з жорстоким ворогом, де залишились могили, вже може без хрестів, Федя Черника, Басарабової, Біласа, Данилишина, Любовича, Грицая, Старуха, де невідомі могили Генерала Тараса Чупринки і тисяч інших. Ми повинні склонити наші голови сьогодні перед тінями творців Крут і Базару, старшин і вояків армії УНР, УСС'ів, Карпато-Української Армії і Української Дивізії УНА, командирів і бійців УПА, членів революційного підпілля ОУН, в'язнів-революціонерів, що згинули в московських концтаборах.

А зокрема поклонитись тіням наших Провідників, що протягом останніх десятиліть творили історію України, винесли вікові духові вар-

---

З промови, виголошеної на Святі Героїв на Оселі СУМА в Еленвіллі 1-го червня 1969 р.

тості на поверхню життя, визначили синтезу національних правд, накреслили шляхи в майбутнє, мобілізували і вели народ до боротьби і своєю смертю відкрили браму до безсмертя української нації.

Симон Петлюра, Євген Коновалець, Роман Шухевич-Чупринка і Степан Бандера своїми неперевершеними чинами увійшли до пантеону безсмертних. Вартість народів визначається на підставі їхніх найвидатніших мужів. Коли хтось говорить про Гете і Канта, кожний знає, про який нарід іде мова. Англія країна Шекспіра і Нелсона, Америка батьківщина Вашинґтона і Лінкольна. Це саме можна сказати про Геніїв і Провідників українського народу, бо кожний з них, кажучи словами Івана Франка —

...Все, що мав
Віддав для одної ідеї.
І горів, і яснів, і страждав
І трудився для неї.

Вшанування пам'яті наших Героїв — це передусім вияв нашої вдячности супроти тих, хто за долю сучасного і наступних поколінь віддав своє життя. Та разом з тим це пригадування світлих прикладів, що їх вони залишили нам для наслідування, як дороговкази на роздоріжжях, де причаїлися, заманюючи в провалля, сумнів і зневіра; прикладів, що зогрівають живих і додають їм сили у важких хвилинах життьових проб.

Цей останній момент особливо важливий для нації, що у важкому поході маршує до своєї свободи. Бо українська нація — це нація в поході. Нація, що перебуває в стані важкої боротьби за право вільно жити і розвиватися. А тому особливо потребує вона тієї живущої води, тієї моральної міці, що її дає культ національних Героїв.

Зачерпнімо ж і ми тут, поза Україною сущі, цієї живущої води, схиливши голови в поклоні перед нашими Героями. Зачерпнімо міці й снаги від Миколи Міхновського, що на переломі XIX і XX сторіч скерував український нарід на шлях, визначений у політичному заповіті Великого Тараса — до Єдиної, Неподільної, Вільної, Самостійної Української Держави від Карпат по Кавказ; зачерпнімо снаги від Симона Петлюри, що став символом наших Визвольних Змагань; від Євгена Коновальця, команданта Січових Стрільців, що був хребтом армії Української Народньої Республіки і організатором-провідником УВО-ОУН, 40-річчя з дня створення якої відзначаємо в цьому році; від Романа Шухевича - Чупринки, Головного Командира УПА і великого стратега на протинімецькому і протибольшевицькому фронтах; від Степана Бандери, Провідника ОУН, що став символом революційної невгнутости і безкомпромісовости в боротьбі за українську державу, символом мужности і моральної сили, 10-річчя з дня смерти якого припадає в цьому році; і від тисяч самовідданих революціонерів-вояків, що їх вони, Провідники і Командири, вели у бій за священні права Української Нації.

Не забуваймо ніколи, що тієї міці-снаги потребуємо ми тепер більше, як будь-коли, бо назріває час великої проби, час найбільшої натуги. Большевицька імперія починає прискореним темпом розкладатися і тому особливо сильною мусить бути мораль поневолених народів.

Застановімся бодай на хвилинку і подумаймо, як мало від нас вимагається: не життя, не заслання на Сибір, не тяжких мук на допитах у червоних чекістів, не втрати родини, що грозить нашим братам в Україні, а тільки політичної та громадської активности і неспівмірної з нашими рідними на Батьківщині — жертвенности. Бо формальне вшанування пам'яті Героїв користи нікому не приносить. Треба бути українцем в усіх обставинах, бути гідним сином свого народу і продовжувати всіма доступними засобами змаг за привернення волі для України.

На нашому шляху ми зустрічаємо численні перешкоди, вороги підсувають нам фальшиві ідеї, щоб спрямувати нас на бездоріжжя. Але ми дійдемо до мети, якщо завжди і за всяких

"VISNYK" — "THE HERALD"
Published by Organization for Defense of Four Freedoms for Ukraine, Inc.
Monthly except July and August when bimonthly.
Second class postage paid at General Post Office, New York, N. Y.
Board of Editors
Address: P. O. Box 304, Cooper Station, New York, N. Y. 10003

У СВІТЛІ ПОСТАНОВ IV ВЗ ОУН

„РЕВОЛЮЦІЙНИЙ ШЛЯХ РОЗВИТКУ — ЦЕ ПРИРОДНІЙ ШЛЯХ РОЗВИТКУ"

Організація Українських Націоналістів завжди вважала і вважає, що єдиний шлях до національного та соціяльного визволення українського народу і відновлення та закріплення Української Суверенної Соборної Держави є шлях революційний. Концепцію еволюційної зміни совєтсько-московського режиму, в яку щиро чи нещиро вірили, а подекуди й вірять західні ліберали і з ними деякі еміґраційні політики, українська революційно - визвольна стратегія завжди рішуче відкидала і поборювала.

Заперечує цю фальшиву концепцію і наш народ на рідних землях, не вірячи ніяким проведеним згори змінам і завжди трактуючи їх як черговий наступ большевицької влади, як її підготову до чергового наступу.

„Великі обмани" — облудні гасла 1917 року, запроваджений Леніним у критичний для совєтської влади час т. зв. НЕП, ширені під час другої світової війни через аґентуру НКВД чутки про скасування колгоспної системи та привернення Церкві усіх її прав, як також „лібералізація режиму" після смерти Сталіна — всі ці й інші обмани скріпили в свідомості нашого народу переконання, що большевизм з самої своєї природи еволюціонувати не може, що лише силою, революційними ударами він може бути повалений і знищений.

Нині в російській імперії у прискореному темпі нагромаджуються всі елементи, з яких зроджується національна революція: невдоволення широких народніх мас накиненим іззовні диктаторським режимом, прагнення зміни суспільно-політичних відносин, у яких селянина зведено до стану кріпака, робітника жорстоко визискується, а інтеліґента позбавлено духової свободи, і щонайголовніше — визрівання національної свідомости, посилюване шовіністичним тиском окупаційної влади.

Але „найбільшою рушійною силою в українському народу, — сказано в постановах IV Великого Збору Організації Українських Націоналістів, — є український націоналізм. Український націоналізм є націоналізмом революційним. Він визнає національне і соціяльне визволення українського народу як свою революційну мету, а національно-визвольну революцію як єдиний шлях до осягнення цієї мети".

Так стверджує ОУН свою найтіснішу пов'язаність зі своїм народом і його прагненнями.

І далі уточнюється в Постановах IV ВЗ ОУН, що українська національна революція для її повного успіху має бути визвольною, політичною, культурною, релігійною, правовою, соціяльною і **збройною** боротьбою нашого народу під проводом **зорганізованої політичної сили.**

До основних передумов, які мають забезпечити успіх всенародного збройного повстання, належить передусім розповсюдження в народніх масах революційних ідей, що відповідають прагненням цих мас, створення організаційних кадрів, керівництво ними, організація спільного фронту з іншими поневоленими Москвою народами і політична та матеріяльна допомога зовнішніх антикомуністичних сил.

Цій останній передумові має сприяти те, що „національно-визвольні революції і війни уярмлених російським імперіялізмом і комунізмом народів є альтернативою до термоядерної війни між Росією і західнім світом у намаганнях першої заволодіти світом".

Очевидно, що в свідомості кожного українського колгоспника і робітника слово „імперіялізм" під впливом щоденної совєтської пропаґанди в'яжеться із Америкою, Західньою Німеччиною, Ізраїлем. Але тому, що урядовим газетам і радіо підсовєтська людина вже давно не вірить („усе вони в тих газетах брешуть..."), це слово, як і слова „демократія", „соціялізм", „співдружба совєтських народів", „національна рівність" та ін. в її уяві втрачають усяке значення або прибирають іншого поняття, як його хоче защепити совєтська пропаґанда.

умов будемо пам'ятати слова Степана Бандери: „Не зіб'ється з дороги той, хто кожний крок, всю свою увагу скерує на головну мету — визволення України".

Тим часом російський імперіялізм українська людина пізнає щодня на власному досвіді, з його, сказати б, зовнішнього вияву — зоологічного шовінізму, який чимраз більше в Україні розпаношується. Останнім часом прибирає він таких потворних, провокаційних, обурливих форм, шириться в таких великих маштабах, що большевицьким плянувальникам національної політики („національне питання у нас уже розв'язано") могли б навіть позаздрити і царські чорносотенці на чолі з Пуришкевичем і Шульгіним.

Переконливі докази на це — численні документи з України, а передусім Дзюбина праця „Інтернаціоналізм чи русифікація" і лист дніпропетровської молоді. У керованому з Москви обмосковлюванні України, в нищенні української культури та її історичних пам'яток найактивнішу участь бере російська п'ята колона і малороси-ренеґати, які найбільше ненавидять те, що зрадили. Сьогодні кожний москаль почуває себе в Україні як завойовник-переможець, як представник „герренфольку", для якого мова 40-мільйонового українського народу це — „бандерівська мова". Україна стає тим гоголівським, опанованим нечистою силою „Зачарованим місцем", де студентові, службовцеві, вчителеві на вулиці по-українськи „страшно слово сказати".

І тому слушно в постановах IV Великого Збору ОУН сказано: „Головним ворогом українського народу, як також і інших народів, є російський імперіялізм і шовінізм, носієм яких є не тільки кожночасна російська провідна верства, але й російський народ, що протягом довгих століть поневолював і поневолює український і інші народи".

50-річний большевицький терористичний експеримент із творенням „совєтської людини", експеримент, в якому згинули мільйони людей мученицькою смертю — цілковито провалився. Замість „совєтських людей", отже запляновaних у кремлівських кабінетах „свідомих будівників комунізму, перейнятих почуттям пролетарського інтернаціоналізму", розмножились в Україні „татарські люди" — національні безбатченки, нігілісти-циніки, „всьоравновщики", які не мають нічого спільного з „совєтським патріотизмом". І — постав численний бунтівничий, національно свідомий культурний прошарок молоді, яка, боронячи права свого упослідженого народу, стає на шлях визвольного націоналізму, що має своєю основною ціллю відновлення української державности і протиставить себе московському шовіністичному імперіялізмові та його носієві — російському народові. Ця українська молодь, шукаючи правди, вдається до різних способів боротьби з режимом — від леґального, спертого на совєтській конституції, до підпільного, революційного. Для розгорненої боротьби вона шукає контактів і співпраці з молоддю інших поневолених народів.

Державна організація підсовєтської молоді — Комсомол, — до якого вступають хлопці й дівчата, щоб облегшити собі роблення кар'єри, як ідеологічна організація вже давно звиродніла, здеґенерувала і молоді до себе не приваблює. Не криючись, з сарказмом відзиваються про неї студенти і молоді робітники. Цього не може замовчувати навіть совєтська преса. Характеристичним під цим оглядом може бути недавно опублікований лист до редакції „Комсомольської Правди" розчарованого комсомольця, який питається: „А що ваш Комсомол мені дав?"

Комуністи, „безпартійні большевики" українського роду і російська п'ята колона в Україні супроти основної маси невдоволеного селянства і робітництва, опозиційної інтеліґенції становлять мізерну меншість. Активізація цього „вибухового матеріялу" в Україні, в балтійських республіках, в підсовєтській Азії і в країнах-сателітах, досягнувши критичної точки, докорінно змінить ситуацію, і тоді в революційних синхронізованих повстаннях усіх поневолених Москвою народів, підтриманих військом, що складається з синів цих народів, російська імперіялістична імперія захитається в усіх своїх основах.

„Звідси випливає, — сказано в постановах IV Великого Збору ОУН, — основне завдання Організації Українських Націоналістів під сучасну пору: все більше мобілізувати і все більше організувати існуючий, але розпорошений потенціяльно протиімперський та протикомуністичний народній масив і творити з нього дійову силу революційної боротьби".

Проблема революційних кадрів має особливе значення. В умовинах назріваючої бурі вони мають, іноді і без безпосереднього керівництва, розпалювати революційну пожежу, рівночасно будуючи духовий, ідеологічний і політичний моноліт, що повинен очолити всенародний зрив. Отже, засадничою справою є ідейна і політична підготова таких кадрів, які в обставинах ворожої окупації і поліційного терору знатимуть і виконуватимуть свої завдання українських націоналістів.

Революційно-національну армію має творити політична організація з повстанських формацій, які стихійно творитимуться на території України, та з українських старшин і вояків совєтської армії.

„Українська визвольна революція, — сказано в постановах IV ВЗ ОУН, — це поєднання національного, релігійного і соціяльного визволення, як нерозривних елементів української визвольної ідеї. Без соціяльної ідеї неможливе національне визволення, як і без національного визволення не може бути соціяльного. Головною прикметою нашої революції є одночасовість її в обох площинах — національній і соціяльній, а не етапність зриву, не перехід антирежимної (соціяльної) в антиімперіяльну (національну). Запорука перемоги революції лежить насамперед у тому, що зразу, в хвилину зриву радикальним шляхом здійснюватиметься наша національно-політична і соціяльна програма".

Політична організація націоналістів, яка очолить революцію, в її підготові і в самому її ході мусітиме бути готовою до створення ворожих побічних фронтів, крім основного московського, мусітиме спиратися на союзників — передусім об'єднаних в АБН, координуючи з ними стратегію і тактику боротьби. Якщо ж під час революційних боїв виявляться в Україні чи поза нею такі російські антибольшевицькі сили, які на ділі визнають право поневолених Москвою народів, а передусім право українського народу, на самостійні держави у своїх етнографічних межах — українські націоналісти мають сприяти тим силам.

Також у підготові й ході революції її провідники мусітимуть шукати допоміжних чинників, їх політичної та матеріяльної допомоги і враховувати уклад міжнародніх відносин.

Очевидно, ОУН рішуче відкидає будь-яку сторонню інтервенцію і орієнтацію на визволення чужими силами. Ставлення ОУН до сторонніх сил узалежнюється від їх ставлення до справи української державности.

Так виглядають деякі основні елементи революційно - визвольної стратегії Організації Українських Націоналістів в постановах її IV Великого Збору.

В. Золоторіг

Микола Щербак

БАЛЯДА ПРО НАРОДЖЕННЯ

90 років тому — 10 травня 1879 року — народився в Полтаві Симон Петлюра, майбутній Головний Отаман Військ Української Народньої Республіки, Будівничий Української Держави. 25 травня 1926 року, на 47-му році життя, упав він на вулиці Парижу від куль московсько-большевицького аґента.

Над степом туман, туман...
На Шведській могилі
ворон кряче —
Горе незряче...

Розвіялись люди, як мак:
Один козак.
Другий — гречкосій.
А третій — сам не свій...

У долині замулюється джерело.
У дворі висихає криниця —
Моровиця...
Московська моровиця...

Весно, весно! Ти родиш надії,
То і нам сподівання зроди!
Хай вони розцвітуться, як мрії,
Як цвітуть яблуневі сади...

І спраглий та дужий голос
Будить заснулий степ.
На ниві налився колос —
Зерном росте, росте...

Із Чорного моря хвиля
Вдарила до Дніпра.
Промінням заясніла
В Каневі віща гора.

Дуб на козацькій Хортиці
Глибше коріння пустив.
Із лугової криниці
Лився синій розлив...

РОКОВИНИ ПОЛТАВСЬКОЇ ТРАГЕДІЇ

Московська помста

Про криваву розправу над мазепинцями, що її 260 років тому учинив був московський цар Петро I руками свого фаворита, сина придворного конюха Меншикова, після поразки шведсько-українських військ під Полтавою в липні 1709 року, ось так розповідає автор „Історії Русів*)":

„. . . а інших премногих урядників та значних козаків, запідозрених у прихильності до Мазепи, через те, що вони не з'явилися були на загальні збори для обрання нового гетьмана, забирано з домів їхніх і віддавано на різні кари в містечку Лебедині, що близько міста Охтирки. Карання тее було звичайним Меншикова ремеслом: колесувати, четвертувати і на палю вбивати, а найлегше, що його вважалося за іграшку, вішати і голови втинати. Провини їхні встановлювано від признання їх самих, і для того надійним засобом було препохвальне тоді таїнство, — тортури, догмат яких і донині відомий з такої приповідки руської: „Батіг не янгол, душі не вийме, а правду скаже", і які ведено з усією акуратністю і в згоді з Соборним Уложенієм, себто ступенями і за порядком, — канчуками, батогом і розпеченою шиною, веденою з тихістю, або повільністю по тілах людських, які від того кипіли, шкварились і здимались.

Той, хто перейшов одну пробу, переходив до другої, а хто всіх їх не витримував, того рахували з певністю за винного і провадили на страту. Потерпіло таким чином людей, що не перейшли тих проб тортурами, до дев'яти сот. Число се може бути прибільшене, але, дивлячись на кладовище, відлучене від християнського і відоме під назвою „Гетьманців", треба думати, що зарито їх тут чимало.

І якщо в народі прославляється той великодушністю, хто зневажає страхіття і небезпеку, то вже немає для тих і титулів, хто був знаряддям і учасником лебединських тиранств та звірячих лютостей, що жахають саму уяву людську.

Зостається тепер розмислити і посудити, що, коли за словами самого Спасителя, в Євангелії списаними, які суть незмінні й непроминальні, — коли „всяка кров, проливана на землі, доправиться з роду сього", то яке доправлення належиться за кров народу руського, пролита від крови гетьмана Наливайка до сьогодні, і пролита великими потомками за те єдино, що прагнув він волі або ліпшого життя у власній землі своїй і мав про те задуми, всьому людству властиві?"

Прототип большевицької ЧеКа — НКВД зорганізувала й вдосконалила Петрова племінниця, імператриця Анна (1698 — 1740) під назвою Тайної Канцелярії. Про цю керовану імператрициним улюбленцем, міністром Біроном всемогутню московську терористичну установу, автор „Історії Русів" пише так:

„Окрема Міністерська Канцелярія змушувала тремтіти малоросіян у найдальших оселях і у власних домах . . . Діла її і подвиги виглядали б у нинішній час маяченням у гарячці або верзінням божевільних, а то вони були найбільш важливі, таємні й зисковні. У ній тортуру-

*) „Історія Русів", в-во „Вісник ООЧСУ", Ню Йорк, 1956, ст. 350.

Сокіл стрімко злетів угору.
Тополя у вранішню пору
Із осокором упарі
Щось мали сказати хмарі . . .
Та вістку розніс вітровій —
Народе, радій! . .

І рвійним, зеленим шумом
Загомоніли ліси он.
Молився ратай за плугом —
На світ народився Симон . . .

Сонце, прийди на христини!
Земле, пишайсь і гордись!
Родився син України,
Провісник народу родивсь!

І сонце посилало проміння-краплини —
хрестило Симона силу,
І небо лагідно благословляло
землю України
поглядом синім . . .

І сонце, і небо жадали, народе:
хай зникне чорна зажура!
У тебе — Петлюра!
Провидець — Петлюра!

1969

Д-р Михайло Кушнір

БОЛЬШЕВИЦЬКА ФІЛОСОФІЯ

3. Космологія

Большевицька філософія є передусім космологією*). Щоправда, ця космологія обіймає також ряд метафізичних тез, але большевики з великою енергією відкидають усяке приписування їм метафізичних поглядів, а їх відповідник воліють назвати „діялектикою". Насправді, коли усунути з діялектики теоріопізнавчі і психологічні тези, то те, що залишиться, виявиться космологічною системою, збудованою при певній, хоч другорядній, співучасті метафізичних тверджень. З уваги на це даю цьому розділові назву „Космологія".

Істоту большевицької космології розкриває таке речення Геракліта, що його назвав „Ленін „досконалим викладом засад діялектичного матеріялізму": „Світ є один, його не створив жаден бог, ані жадна людина; він був, є і буде вічно живим полум'ям, яке спалахує і пригасає згідно з окресленими законами" (106).

Виглядає, що це речення дійсно містить у собі головні твердження комуністичної метафізики. А є їх п'ять: большевицька філософія проповідує монізм, еволюціонізм, матеріялізм, детермінізм і механіцизм.

1. Большевицька філософія говорить про **монізм** у тому значенні, що вона визнає існування тільки одного світу, складники якого найтісніше взаємнопов'язані. Ось як характеризує діялектику Сталін: „У протиставленні до метафізики, діялектика дивиться на світ не як на випадковий збір предметів, явищ, відірваних одні від одних, відокремлених і незалежних одні від одних, але як на єдину цілість, в якій предмети й явища органічно між собою пов'язані, залежать одні від одних і взаємообумовлюються" (101).

Цей текст, як і більшість большевицьких текстів, неточний: неясно, з першого погляду, чи, наприклад, існують індивідуальні предмети або явища — чи також навпаки, вони всі є тільки проявами тієї „єдиної цілости" світу. Але зіставлення з вище цитованим „досконалим викладом" Геракліта й іншими текстами дозволяє ствердити, що йдеться дійсно про моністичну думку, і то в потрійному цього слова значенні: большевики твердять, що (а) світ (природа) є єдиним світом, єдиною дійсністю, (б) що є одним буттям, (в) що є буттям у засаді однорідним, яке не складається з двох різних чинників.

(а) Згідно з большевицькою філософією поза світом немає жадної іншої дійсности, а зокрема Бога. Світ не має початку ані кінця в часі, він необмежений у просторі (С 264, 266). Він не є твором духа (120). Не є також втіленням „абсолютної ідеї", універсального духа, ані „свідомости" (106). Є **єдиною** дійсністю.

(б) Водночас світ (природа) є одним, неподільним буттям. Це виникає з цитованих вище слів Сталіна — особливо, коли візьмемо до уваги, що тільки таке становище може надати сенс протиставленню під цим оглядом большевицької діялектики — „метафізиці". Бо як відомо, кожна метафізика визнає якесь пов'язання предметів і явищ у світі — отже, Сталінові му-

*) Космологія — вчення про закономірності всесвіту, як єдиного цілого — Ред.

ровано і мучено людей єдино на доноси та всякого роду причіпки перехожих і кватированих солдатів, а паче їх ізбігців та інших волоцюг... Коли не почастував хто як слід солдата і всякого волоцюгу, коли не обдарував або з необережности роззлостив чим, то вже горе тому... Загальний і вірогідний переказ повідає про саме місце, де була Міністерська Канцелярія, що „якби перстом руки Божої скопати клаптик землі на місці тому, то вдарила б на нього фонтаном кров людська, пролита міністерською рукою".

Після написаної у середині XVIII століття „Історії Русів" Петрові нащадки, новітні меншикови, пролили ріки української крови, щоб затримати в неволі Україну, щоб обомосковщити її народ, затерти в його пам'яті і найменші сліди його славної історії. Ленін, Дзержинський, Сталін, Єжов, Берія, Хрущов, Брежнєв продовжують в ім'я „матушки Росії" не довершені царями злочини.

сіло йти про плюралістичну метафізику. І справді, плюралізм у большевицькій філософії відкидається як ідеалістичний погляд і джерело дуалізму (215) (С/1955 377 — С/63 349). Отже, світ є **єдиною** дійсністю.

(в) Врешті світ є в засаді **однорідним, монолітним буттям.** Большевики відкидають декартівський дуалізм і саме йому найгостріше протиставляють свій матеріялістичний монізм (С 131). Згідно з цим монізмом, як побачимо, всі явища, що виявляються у світі, є проявами тієї самої матерії (106).

А втім, цей монізм, як усі майже тези большевицької філософії, не позбавлений труднощів. Так, наприклад, єдиний зміст світу, матерія, має бути, на думку большевиків, причиною різних явищ, між іншими й психічних, що не можна погодити з моністичним становищем. І цю трудність большевики не розв'язали.

В кожному разі большевики проповідують монізм відверто, і навіть твердять, що „справжню моністичну філософію створили щойно Маркс і Енґельс" (С 296).

2. Большевицька космологія проповідує **еволюціонізм.**

„Уся природа, — говорить Енґельс, — від найменших своїх частинок до найбільших тіл, від зерна піску до сонця, від первісника до людини, триває у відвічному процесі народжування і розпорошування, в безупинному струмі, у вічному русі й зміні" (101).

„Процес розвитку треба розуміти не як коловий рух, не як звичайне повторювання того, що вже було, але як поступовий рух, що вступає, як перехід, з давнього якісного стану в новий якісний стан, як розвиток від простого до складного від нижчого до вищого" (102).

Тут ідеться не тільки про ствердження тяглого руху, навіть тільки лінеарного руху, в протиставленні до циклічного, але також про еволюцію, схоплену оптимістично — про постійний перехід з нижчих до вищих станів. Що належить назвати „вищим станом, цього наші тексти не вияснюють, але зіставлення двох речень, з яких перше говорить про перехід від простого стану до складного, друге про перехід від нижчого до вищого, здається, свідчить, що вищий стан характеризується більшою складністю. Багатий матеріял, що потверджує оптимістичний характер большевицького еволюціонізму, знаходиться в текстах, які відносяться до різних епох суспільного розвитку: в них завжди говориться про „примітивні", „відсталі", „назадницькі" стани і т. п. А що деінде большевицька соціологія вважається тільки простим застосуванням законів „діялектики", маємо тут потвердження згаданого оптимізму доктрини.

Отже, згадка про „розпорошування", що виступає у світі, мусить, з уваги на це, стосуватися до „нижчих" форм і станів, які в міру еволюції завмирають. І тут знову большевицька соціологія дає, зі становища її доктрини, ілюстрацію такого вимирання пережитих форм.

Оцей лінеарний еволюціонізм має в большевицькій діялектиці ту характеристичну рису, що він доконується не шляхом повільного розвитку, але скоками, шляхом революцій, які є вислідом внутрішніх суперечностей, що містяться в істоті речі. Сталін формулює цю тезу так:

„Діялектика вважає процес розвитку не звичайним процесом зростання, в якому кількісні зміни не ведуть до якісних змін, але таким процесом, який переходить від кількісних змін, незначних і захованих, до відкритих і радикальних змін: процесом, в якому якісні зміни виступають не поступово, а швидко, несподівано, скоками з одного стану до другого, і не є випадкові, але становлять наслідок ... акумуляції невидимих і поступових кількісних змін" (102-103).

Маємо тут щось ніби згенералізовану теорію мутації Де Вріса. На перший погляд складається враження, що на кожному щаблі розвитку появляється щось основно нове, — що еволюція большевиків подібна до „імерджент еволюшен" Ллойда Морґана й інших сучасних британських мислителів. Як ця справа дійсно виглядає, побачимо нижче.

Які є межі руху і змінливости проповідуваних большевицькою космологією? Відповідь на це питання дає Енґельс: „Ніщо не вічне крім матерії, що постійно змінюється і перебуває в постійному русі, та законів її руху і зміни" (160). Отже, існує в світі незмінний чинник, а саме оці закони розвитку матерії. Ствердження цієї незмінности насуває зразу цілий ряд філософічних проблем, але, подібно як у багатьох

інших випадках, ми даремно шукали б на них відповіді в писаннях большевиків.

Побіч законів розвитку, певною незмінністю обдарована сама матерія. Це правда, заявляє Ленін, „визнання будь-яких незмінних елементів ... є не матеріялізмом, а метафізичним, себто антидіялектичним матеріялізмом" (С 275 = Ленін, т. 14, с. 248), а большевики постійно відкидають „вульґарний" (С 76), як і „метафізичний матеріялізм" (С 268) французьких матеріялістів. Але певну тривалість признається матерії, коли вона „не гине і не постає", але тільки „змінює форми" (С/1955 — 375 = С/1963 — 261). Можна б заризикувати твердження, що, згідно з большевицькою теорією, істота матерії залишається, коли всі її форми підпадають змінам. Але такого твердження, ані іншої спроби вияснення проблеми ми не знаходимо в большевицьких текстах.

Отже, в цих межах — незмінних законів розвитку й основно незмінної істоти матерії — усе інше є постійною зміною і рухом.

3. **Матеріялізм,** побіч „діялектичного" еволюціонізму, найчастіше повторювана теза, яку большевики вважають за найосновнішу.

„Марксистський філософічний матеріялізм виходить із засади, що світ за своєю природою **матеріяльний,** що різні явища в світі представляють різні види матерії в русі ... що світ розвивається згідно з об'єктивними законами руху матерії" (С/1955 — 266) (106).

„Матеріяльний світ, що його сприймаємо чуттями, є єдиним дійсним світом" (107).

І тут знову бракує уточнення тези. Але тому, що йдеться тут про основне твердження в філософії большевизму, мусимо цій справі присвятити дещо більше уваги.

Головна трудність у розумінні матеріялізму большевиків виникає із згаданого вже переплутання ними відношення підмету до предмету (яке є теоріопізнавчою проблемою), з проблемою відношення духа до матерії, що її саме розглядимо. Внаслідок цього переплутання большевики висказуються деколи так, що можна б думати, ніби слово „матерія" означає у них те саме, що „буття", чи пак „предметна дійсність", без ближчих окреслень. І дійсно, Сталін з'ясовує це так:

„Марксистський філософічний матеріялізм виходить із засади, що матерія, природа, буття становлять предметну дійсність" (106). І тут же цитує Леніна, який дає ще більше таких рівноважників і формулює становище матеріялізму в теорії пізнання словами: „Матеріялізм загально визнає предметне реальне буття (матерію) незалежним від свідомости" (107).

Також „Філософічний словник" з 1955 р. подає: „Матеріялізм виходить із засади, що матерія, природа, буття являють собою об'єктивну реальність, яка існує поза і незалежно від свідомости" (стор. 266).

Щобільше, большевики протиставлять деколи наукові (фізичні) поняття матерії її філософічному поняттю, і в таких випадках подають як філософічну дефініцію тієї матерії її предметність: „Матерія є філософічною категорією, що служить для визначення предметної (об'єктивної) дійсности, яка дана людині в її враженнях, яка копіюється, фотографується, відтворюється нашими враженнями, і яка існує незалежно від нас" (С 276) (Ленін т. 14, с. 117).

Тут, як і в багатьох подібних текстах, можна було б мати враження, що матерія — це у большевиків попросту об'єктивне, предметне буття. Але так не є: большевицьке поняття матерії докладно покривається з вульґарним, розповсюдженим в Европі клясичною фізикою і матеріялістами XVIII і XIX сторіччя. А саме матерія має в большевицькій філософії такі прикмети, які загально тотожньо характеризують її як матерію в нижче поданому значенні:

а) Матерію сприймаємо чуттями. Так говорить текст, наведений на початку цього відступу („Матеріяльний світ, що його сприймаємо чуттями, є єдиним дійсним світом" — 107) і на такому становищі стоять большевики, заторкуючи проблеми пізнання. В Філософічному словнику Розенталя і Юдина є спеціяльне гасло: „Матерія" (С/1955 — 275 = С/1963 — 261), з якого виникає ясно, що матерію пізнається тільки чуттями.

б) Матерією керують закони механістичного характеру. Ця справа буде окремо розгорнена в наступному розділі, тут вистачить сказати, що большевики безсумнівно проповідують цю тезу.

в) Матерія підлягає детерміністичним законам. І цю справу, важливу в большевицькій філософії, порушу в дальшому докладно: і вона також не підлягає у большевиків дискусії.

г) Матерія зв'язана зі свідомістю тільки то-

ді, коли вона має вищий ступінь організації. Зокрема думка є „вищим продуктом... зорганізованої матерії" (С/1955 302 = С/1963 286), отже не кожної матерії.

г) Матерія є протилежністю духа, свідомости, думки, — і її постійно їм протиставиться, як ми бачили це в большевицькій теорії пізнання. Це справа не позбавлена труднощів, а саме протиставлення не підлягає також жадному сумнівові.

Отже, буття, пізнаване чуттями, підпорядковане механістичним законам, позбавлене свободи і в основі свідомости, а протиставлене духові, є не неокресленою тільки дійсністю, але матерією у згаданому вже поточному значенні слова. Большевики є матеріялістами в тому самому значенні, що й Тома Гоббс (1588-1679), Людвик Фаєрбах (1804-1872), Якоб Молескот (1822-1893), Карло Фоґт (1817-1895) і інші европейські матеріялісти.

4. Большевицька філософія проповідує **механістичне** розуміння розвитку світу й усіх його проявів.

Большевики не обстоюють цієї тези прямо, навіть заперечують, що вони є механістами, і відкидають механістичний матеріялізм, як доктрину, яка неправильно намагається звести все до законів механіки і заперечує еволюцію скоками. Большевики закидають її прихильникам, що вони розуміють рух не як зміну взагалі, але виключно як зміну положення тіл у просторі (С 285).

І все ж таки большевицька філософія, в европейському значенні слова, є механістичною доктриною. Бо поняття механічної причини точно покривається з поняттям спричинної причини; теорія, згідно з якою діють тільки спричинні причини, з виключенням цілей, — є механістичною теорією. Отже, саме так сприймає причини філософія комунізму.

„Діялектичний матеріялізм учить, що доцільність характеризує тільки діяння людини" (С 386).

Коли йдеться про решту природи, її доцільність має бути вповні сповидна. Большевики стоять, наприклад, рішучо на становищі механістичного тлумачення еволюції життя, введеного Дарвіним, і твердять, що дарвінізм тільки в СССР знайшов повне признання (С 99). Вони рішучо відкидають також віталізм, як „ідеалістичний напрямок" (С 65 — С/1963 — 72), при чому неовіталізм має бути навіть пов'язаний з „приходом епохи імперіялізму" (С 66). Життя, згідно з Енґельсом, є „вищим способом існування білкових тіл" (С/55 — 139 = С/63 — 149). Коли біологічний механіцизм в цьому тексті також відкинутий, то тільки тому, що він дає надто спрощену теорію життя, що не бере до уваги еволюції скоками (С 98).

Але не важко доказати, що большевики обстоюють механістичні погляди також тоді, коли йдеться про людину. Цю справу проаналізую ширше, коли буду обговорювати історичний матеріялізм; тут вистачить згадати, що, на думку Сталіна, „історія суспільства, не зважаючи на складність явищ суспільного життя, може стати стислою наукою, як, наприклад, біологія" (109), і відому вже нам тезу, згідно з якою свідомість (себто психіка) „є відблиском об'єктивної (предметної) реальности" (110), себто, як знаємо, матерії. Отже, коли так воно є, остаточне вияснення діяльности людини мусить бути дане спричинними причинами, а не цілевими. Большевицький механіцизм охоплює, отже, також і людину.

Цей механіцизм унагляднюється ще большевицьким розумінням еволюції. А саме еволюційні скоки мають бути вислідом і наслідком „боротьби" (С 262).

„Процес розвитку йде не по лінії гармонійного розвитку явищ, а по лінії розкривання протиріч, властивих предметам, шляхом боротьби суперечних тенденцій" (104) (С 124).

„Боротьба між старим і новим, між тим, що вмирає, і тим, що народжується, між тим, що гине, і тим, що розвивається, становить істотний зміст процесу розвитку" (104).

Ця теза настільки оригінальна, що вона неконечно мусить в'язатися з механістичною теорією еволюції. Як відомо, вона була введена до большевицької доктрини з геґеліянства. Але в контексті інших тез большевицької філософії вона підкреслює її механістичний характер. Згідно з цією концепцією — розвиток треба розуміти як функцію „боротьби", себто механічного зудару сил, бо слово „боротьба" означає саме такий механічний зудар сил, — а вся те-

орія революції, сперта на обговорюваній концепції, таке його розуміння потверджує.

5. Большевицька філософія проповідує загальний **детермінізм**, згідно з яким усі реальні явища підлягають незмінним законам, настільки, що немає місця на вольності і випадок.

Вже „досконалий виклад" про матеріялізм — Геракліта — містить ствердження, що світ розвивається згідно з „окресленими законами"; Сталін говорить у цитованому вже тексті про взаємне обумовлювання предметів і явищ (101); філософічний матеріялізм Маркса голосить, на думку Сталіна: „що взаємний зв'язок і взаємна обумовленість явищ, ствердженых діялектичною методою, становить конечні закони розвитку матерії в русі" (106).

Отже, йдеться про ствердження, що все, що діється у світі, є конечне, наперед окреслене незмінними законами. Згідно з тезою, що явища представляють без виїмку аспекти розвитку матерії, большевики стосують засаду детермінізму також до соціології. В цій ділянці чуємо навіть найбільше про конечності. І так, існує конечний зв'язок між матеріяльними умовами життя і суспільними ідеалами (112), суспільний устрій визначається методою продукції сирівців (115), існують закони суспільної історії, що виникають з методи продукції (112), історіографія може стати такою ж стислою наукою як, наприклад, біологія (109) і т. д. Звідси:

„. . . . кожне явище можна зрозуміти й вияснити, коли його досліджуємо під кутом зору його нерозривних зв'язків з навколишніми явищами, коли його досліджуємо в його обумовленості від явищ, що його оточують" (101).

Уся ця виїмково ясна і недвозначна доктрина, на жаль, ускладнюється в большевицькій теорії внаслідок намагання допустити випадок. А саме большевицькі автори добачають у цьому власне вищість власної філософії над „метафізичним" детермінізмом, що в її рамах є місце і для необхідности і для випадку. Сам випадок здетермінований як „те, що може бути і може не бути" (С/1955 — 325 = С/1963 — 302). Після цього твердження, що „необхідність і випадок взаємнопов'язані" (С/1955 — 325 = С/1963 — 302).

Що цей парадокс — бо інакше важко назвати цю комбінацію слів — має означати? Вияснення дають самі большевики словами свого авторитету Енґельса: „. . . . де на поверхні не виступала б гра випадковости, там завжди та сама випадковість виявляється підпорядкованою внутрішнім, прихованим законам. Вся справа лише в тому, щоб ті закони відкрити" (С/1955 = 325 — С/1963 — 303 = Маркс й Енґельс, Избр. произв., т. II, 371).

Цей самий текст дає кілька прикладів, які усувають всякі сумніви, що могли б залишитися після цього вияснення. Так, з насінини виростає рослина лише тоді, коли вона знайде догідні умови; але град може знівечити цю рослину — і такий град є власне випадком (С 325).

Отже, теорія представляється так: випадок може виникати зі становища певної обмеженої групи спеціяльних законів; наприклад, зі становища законів, що керують розвитком зерна в рослину, можливий випадок, цими законами неохоплений — як згаданий град. Але з загальнішого становища, з точки зору цілости законів природи, випадок взагалі виключається. А що проблема детермінізму не є питанням, чи чужа сила не може вдертися до частинної групи законів з решти природи, але питанням, чи в природі існує взагалі щонебудь не обумовлене незмінними законами — відповідь на це в большевицькій філософії рішуче заперечлива; коли беремо до уваги цілість природи, все в ній обумовлене детерміністичною сіткою законів. Не може бути втручання „іззовні" у відношенні до природи, бо цього „іззовні", згідно з большевицьким монізмом, немає.

Отже, філософія большевизму, не зважаючи на всі висновки про випадок, є доктриною крайньо детерміністичною в знаному з европейської філософії значенні.

***

Реасумуючи, знаходимо також у большевицькій космології п'ять засадничих тез: монізм, у найбільш всебічному слова значенні, теорію еволюції скоками, матеріялізм, який, як я намагався доказати, є матеріялізмом у вульґарному значенні слова, врешті механіцизм і детермінізм.

Усі ці тези логічно пов'язуються і творять разом відомий також з інших систем матеріялістично-атеїстичний погляд на світ.

В черговому розділі будемо розглядати большевицьку психологію.

Оксана Керч

НОВА УКРАЇНСЬКА ЛЮДИНА

Часто приходиться чути зневажливі епітети на адресу українців навіть від нас самих. І часто нам протиставлять то жидів, то муринів, то поляків, які, мовляв, виявляють більше енергії, жертвенности, мілітантности, а ми знаємо одне: сидівши та згорнувши руки, нарікати на несприятливі обставини, на геополітичне положення, на те, що „світ нас не хоче визнати"...

Можливо і є в цьому якась частина правди, а може й ні. Коли приглянемося іншим народам, то побачимо, що й вони не є героями у всіх ситуаціях. Неперевершеним народом - героєм здавався нам спартанський. Тепер атенець, що був протилежністю, здається не менше вартісним. Колись німців ставили за приклад точности, розсудности, ощадности і — головне — войовничости. Але у „межовій ситуації" німці показали себе малодухами, донощиками, що видавали на смерть своїх братів. Японські камікадзе, правда, були вийняткові, але поруч них японський нарід видав із себе комуністів, що виступають проти своєї влади, свого власного народу.

Наші антропологи, як Хведір Вовк та Вадим Щербаківський, займалися типом історичного українця. Очевидно, українець козацьких часів різниться від українця XX століття, хоч основні фізичні та психічні риси збереглися в ньому і до сьогодні. Козацькі часи подібні до наших безнастанними війнами та наслідками воєнних подій — зламом у житті та думанні, революційними зривами і певного роду застоєм. І українська людина виявляла тоді одчайдушне геройство, фанатизм і поруч з тим бували випадки зрадництва, відступства, упідлення.

Та залишім історію і гляньмо на людину наших часів — на три покоління XX століття.

Гучно святкований большевицький переворот 1917 року символізує п'ятидесятилітній генетичний експеримент на українській людині. Цьому експериментові завдячуємо фізичне винищення в Наддніпрянській Україні покоління двадцятидесятників та отруєння, чи пак зміну психічних хромозом тридцятидесятників. Винищивши покоління, що пробудилося в найкращий момент нової історії нашого народу — Національної Революції, залишила Москва одиниці, що, зламані морально, мали діяти як постійне мементо, що Україна мусить бути знищена. Устами українських письменників Москва переконувала наш нарід у доцільності та корисности московської окупації та у непотрібності боротьби з нею. Набувши внаслідок большевицького терору зневагу до свого походження, до рідної мови, що стала атрибутом нижчих суспільних верств — розвинула українська людина, особливо освічена, інстинкт самозбереження вже не від репресій, а від певної смерти з муками та знущаннями. Коли ситуація була „або я або мене", тоді ріс донощик, лаполиз, змімікрований гомункул, найбільшою турботою якого стало — заховатися, стати невидним...

На практиці це виглядало так: українець позбувався своєї мови, ставав байдужим до свого вигляду. Він наподібнювався грубістю, пияцтвом та нехлюйністю до кацапів, тим купуючи собі спокій і безпеку. В літературі, в цьому дзеркалі життя, це позначилося відступництвом від гуманности, ідейности. Символом мімікрії української людини в московській неволі є роман Бориса Антоненка-Давидовича „Смерть". Треба було вбити українцеві українця, щоб москаль повірив у його відданість большевицькій революції. Ця революція, як бачимо, означала виречення свого походження, ба навіть кровних зв'язків. П'ятидесятилітній, без інтервалів терор зродив новий тип неморального, малокультурного і безсердечного малороса.

П'ятдесят років терору і п'ятдесят років мімікрії заганяли українську людину в одчайдушні повстання, спонукали на самогубні кроки. Народній організм боровся різними способами з московською бацилею, втративши у тій боротьбі ціле покоління. Крайній занепад літератури характеризується писаниною братунів, мельничуків, бєляєвих, вільде — беззубою, облисілою і кусливою, бо пан наказує кусати...

Еміграційний філософ, Микола Шлемкевич у своїй брошурі „Загублена людина" поцікавився типом українця західніх земель, назвав-

ши його дрібничковим, короткозорим, без розмаху. Це помилковий погляд. Галичани зовсім не без розмаху, вони не короткозорі і не загубилися. Вони, провівши п'ятидесятилітній період у значно лагідніших, як наддніпрянські українці, умовах польської окупації, вели боротьбу на політичному і економічному фронті, осягаючи іноді великих успіхів. Вони виступали „з мотикою на сонце", з широкою підпільною акцією, що пізніше оформилась у всенародню УПА.

Після злуки українських земель зустрілися західні українці зі східніми, і в тій зустрічі виявилось, що в здавалося б мертвому організмі б'ється живе серце, що Україна зуміла пережити терор, більше не реаґуючи на нього, що в українській крові інстинкт зберігав його непошкодженим до слушного часу.

Третє покоління, що виросло з війни, яке терор і голод сприймало як нормальне явище підсовєтського життя, при зустрічі з „західняками", з землею старих пісень і нових партизанських метод — ожило, як оживав леґендарний фенікс. Воно не співає частушок про буржуїв. Його голос наставлений на найвищу ноту живучости та гуманности. Символ цього покоління не боїться осуджувати „людей, що зайшли з півночі", він відважно дорікає, що вони „заорали степи, де наші прадіди ходили", що через них „гинула мова, гинули храми, гинули діти, гинули мами, гинули воїни, гинули села"... Молоді автори лають батьків — оте пропаще покоління, що двадцять років лякало народ своїм покручним характером, своєю службою катам. Вони пишуть:

„Крізь ваші душі гарбузові і відгодовані серця, крізь вашу рабську кров безкровну, безголовну льояльність вашу"...

Вони протестують проти виселень з України української молоді, борються за свою мову і культуру, вони не бояться бути патріотами: „І той любов'ю повниться до світу, хто рідну землю має під ногами"... „Мене мерзить, коли я бачу пошляка послушного або лакузу".

Такі рядки не пишуть для красивости чи з ожиріння (як дехто на еміґрації): „Вам спокій тільки сниться"... „Мужніла в битвах мова українська"...

Дівчина „вірности килим береже козакові", бо він — „чи в землиці зотлів, чи в ярмі запанів".

Відважні молоді поети пишуть: „О мій краю, Вітчизно душі, Україно!"... „Краще померти стоячи, ніж на колінах жити"... „В океані рідного народу відкривай духовні острови"... „Вибрати не можна тільки Батьківщину".

Це молода українська людина, це сучасний українець в Україні. Ці слова — луна народніх прагнень, крик збірної душі. Коли б так писали на еміґрації, можна було б сказати: так має бути! На еміґрації можна висловлювати свої почування, в Україні не можна, і тому поети, що так там пишуть, являють найвищу міру людського характеру. Так не писали тридцять років. Так писали на еміґрації Клен, Осьмачка, Маланюк...

Молоді люди світу борються хто за рівні права для чорної раси, хто за зміну застарілих метод навчання у високих школах, проти усталених порядків, за своє місце в житті. Українська молодь на Батьківщині бореться за своє місце на власній землі, за свою мову, за свої права, за свою самобутність, яку не хоче ділити з людьми, що „зайшли з півночі".

Для української молоді на чужині завжди знайдеться місце на землі, особливо для талановитої та працьовитої. Для неї „світ відчинено, як двері". І вона його здобуває. Нерідко здобуває на те, щоб допомагати рости в Україні тому, як казав поет, „новому, відважному поколінню", що має привернути добру славу далекій, поневоленій, але нескореній батьківщині".

ВЕЧІР СПОГАДІВ ПРО СТЕПАНА БАНДЕРУ

Відділ ОЖ ОЧСУ в Ню Йорку влаштував 25 травня ц. р. в Домі Визвольного Фронту при 315 Схід 10 вул. „Вечір спогадів про сл. п. Провідника ОУН Степана Бандери". Влаштована була також виставка значків підпільної пошти і фотознімок, пов'язаних з життям і працею сл. п. Провідника.

Присутні на вечорі ділилися з приявними своїми спогадами про родинний дім Степана Бандери, про його батька, матір, братів і дальшу рідню. Сл. п. Провідник ОУН, ця подивугідна, неповторна особистість, інтересувався всіми ділянками життя, любив дітей і з кожної, навіть найтяжчої ситуації вмів знайти вихід.

За чаєм і кавою, що їх приготовили членкині ОЖ ОЧСУ, допізна сиділи учасники вечора.

Було б побажаним, щоб такі імпрези влаштовували і інші Відділи ОЖ ОЧСУ.

Софія Наумовиг

РЕЖИМ ЧИ НАРОД?

Питання про те, хто винен у дикому імперіялізмі і просто звірячому шовінізмі москалів, зокрема у відношенні до підкорених ними народів, у нас ще досі не ясно поставлене і раз на завжди не вирішене. У декого незнання, у іншого родинні зв'язки, у третього все ще наївна віра, мовляв, „простий народ" не винен, — усе це складається на нічим не підперте твердження, що за всі страшні російські злочини, за ґеноцид так у відношенні до людей, як і до цілих народів, винні виключно уряд, режим, верхівка — чи то царська, чи большевицька. Народ же — ота невизначена сума селян, робітників і начебто трудової інтеліґенції — Богу духа винен, він святий та божий, ось тільки дати йому іншу владу, „демократичну" — і кращого, миролюбнішого народу й у світі не буде!

Отакі помилкові уявлення про „невинний" російський народ наробили в історії України вже чимало лиха, бо вистачило інколи такому чи іншому москалеві „скластися, як цизорик, і, спаплюживши своїх власних царів-„батюшок", обіцяти українському народові всі блага „вплоть до отдєлєнія", — і ось наївний українець, повіривши московським словам, не чекаючи діл, уже будує замки на льоді про „мирне соціялістичне суспільство", про „братерство народів", про „рівноправність" усіх людей та про „любов старшого брата" до України.

Наслідки цієї наївности та легковірности не дали на себе довго чекати. Бо москаль, забувши всі свої обіцянки, коли тільки українець „дав себе в руки взяти", — зразу ж закричав „нєльзя", „нє било, нєт і бить нє может" — і неволя залишилася такою, як була, а тільки вивіска змінила назву Росії на СССР, яку, проте, західній світ навіть не запримітив. Адже в нього — і зовсім правильно — Росія і СССР — це синоніми. В усіх працях, статтях чи творах західніх політиків ці два слова переплітаються самозрозуміло, а тільки в т. зв. українській „радянській" пресі пильно слідкують, щоб усю адміністрацію, партію і військо звати „радянськими", чи пак совєтськими, і тільки „вищу культуру" можна називати російською . . .

Щоб це баламутство не ширилося, треба раз назавжди, послужившися таки російськими джерелами, доказати, що в усіх злочинах Московії, Росії чи СССР винен російський народ, і то не від сьогодні, а від віків . . . Його правляча верства, чи то цар, чи боярська або пролетарська кліка, тільки те й робить, що виконує волю цього народу — темного, дикого, жорстокого, тупого, але з претенсіями на звання „народу-богоносця", на „Москву — третій Рим", що є нічим не оправдане, хіба комплексом неповноцінности і заздрости до чужого багатства, чужого знання, чужих ідей і чужого суспільного ладу. Бо як же, — думає собі москаль, — „воно у вас — не нами дане?" — „до нас в науку! Ми навчим!.. — як казав геніяльний Шевченко . . .

Усі завоювання і підкорення чужих територій, усі підбої чужих народів відбувалися завжди не тільки при щирій співпраці російського народу з урядом, але часто оцей „боголюбний" народ випереджав наміри російського уряду, — як це було, наприклад, із завоюванням Сибіру. Для доказу стануть нам у пригоді самі таки російські джерела.

Російський дослідник Разумов пише так: „Подивугідною є здібність російського народу проникати вглиб чужинних кочовиськ, розселятися в їхніх межах, розбиваючи лініями своїх селищ племена на дрібні частини і тим самим змушуючи чужинне населення російщитися" (Разумов: „Забайкалля", 1899).

Те ж саме, як знаємо, роблять москалі в Україні, поселюючись здебільша по містах та всадовлюючись в усі уряди, установи, школи, суди, поліцію і, зокрема, в найкращі мешканеві дільниці.

І „миролюбний" російський народ ані трохи того не соромився, а його дослідники радіють з цього, відзначаючи московську нахабність як державнотворчу діяльність. Публіцист Міропєєв описує нищення і асиміляцію східнього Сибіру

На основі книжки проф. Ю. Бойка: „Російські історичні традиції в большевицьких розвідках національного питання". Париж. 1964.

з почуттям тріюмфу: „Російське населення... частинно витіснило тубільні племена... з кращих, насиджених місць далі на північ і північний схід... підкоривши собі найподатливіших і найменше стійких, засимілювало їх з собою. Наслідком цього наступального руху росіян вглиб Сибіру було, з одного боку, те, що всі найкращі місця щодо рільничої культури опинилися в руках росіян, а з другого боку — злиття тубільців з росіянами, і при тому, головно в Західньому Сибіру, цей страшенно складний і дуже довгий етнічний процес завершився повною асиміляцією тубільців з росіянами, обрусінням їх, що становить **тріюмф російського народу над сибірськими інородцями".** (Міропєєв „О положении русских инородцев", СПБ, 1901).

Проте, цей тріюмф Міропєєва захмарений тривогою, **що не зовсім і не всюди** вдається москалям русифікувати чужинців. „На великий жаль, — пише він, — зовсім не в усіх місцях російська народність осягнула блискучих наслідків... у Східньому Сибіру вона зустріла досить сильну відсіч від бурятів і якутів, які на величезному просторі тісно поєднані між собою та вельми стійкі у своїй племінній організації. Ці два сибірські тубільні племени творять собою немов греблю, об яку вдарилася російська хвиля і якої покищо зломити не вдалося". Як відомо, „совєтський" народ згодом краще зумів русифікувати сибірські племена, перемішуючи їх засланцями та своїми московськими наставниками...

Такими були „успіхи" Росії там, де вона мала справу з найслабшими, безборонними й малокультурними племенами. Але багато важче було дати раду з европейськими народами. Тут уже був край „дружній" асиміляції, і відкривався фронт затяжної боротьби. Народи знаходили в собі сили для духового, підпільно-революційного і навіть збройно-революційного спротиву. І це ставало причиною тривоги не тільки для публіцистів, як Міропєєв, але й для таких важливих осіб, як Мілюков. У своїх „Нарисах історії російської культури" відзначає він, що питома вага росіян і неросіян зростає не на користь перших. А головне: це переважаюче неросійське населення мужніло і скріплялося на переломі XX століття.

Та вже з кінцем XIX ст. національне питання було центром вірменського життя не тільки в Туреччині, але й в Росії, кілька повстань у Грузії, безперервні збройні змагання в Дагестані, два дуже небезпечні для Росії повстання в Польщі (1831 і 1863 рр.), Кирило-Методіївське Братство в Україні 1846 р. і поява україно-фільського руху — ось які були імперські труднощі майже впродовж цілого XIX ст. Бо хоч і зростала Росія до велетенських розмірів, мала вона на своїй службі тільки порівняно нечисельні прошарки засимільованого елементу серед підкорених народів.

Небезпека розпаду імперії постійно чигала, і, коли пересічні росіяни бачили на здобутих теренах тільки Росію, еліта російського суспільства вже була свідома небезпеки і змушувала їх дбати про охоронні заходи, включно з поліційними, — у чому влада діяла спільно з письменниками, ученими і навіть соціяльними революціонерами.

Перші революціонери, т. зв. декабристи — це були не пролетарі чи робітники, а поміщики і дворяни. Крім того, хоч вони й виступали проти самодержавства, все ж таки були вони централістами. Наприклад, більшість із них ніяк не могла погодитися на будь-які державно-політичні права для Польщі. Декабрист, генерал Орлов казав, що відновлення Польщі було б нещастям для Росії. А коли князь Трубецкой шукав союзу з поляками, то лише тому, що через їхню участь у повстанні надіявся **прилучити до Росії польські області** Австрії і Прусії. (Р. Вьприн „Национальный вопрос в русском общественном движении" — Голос Минувшего, 1915).

А втім, справа декабристів, що їх большевики живосилом притягують у передвісників большевизму, вимагає окремого розгляду.

ЧИТАЙТЕ,

ПЕРЕДПЛАЧУЙТЕ,

ПОШИРЮЙТЕ

„ВІСНИК"!

Юрій Тис-Крохмалюк

ЧИ СПРАВДІ АТОМОВА РІВНОВАГА?

Рівновага атомової зброї між ЗСА і СССР є, як кажуть, єдиною надією вдержати мир, не допустити до третьої світової війни. Але що таке ця фантастична рівновага? Кількість атомових бомб? Літаків, що мають скидати їх на ворожу територію? Кількість ракет? Атомових підводних човнів? Якість зброї? Врешті, чи має значення, хто перший наступатиме з ядровою зброєю?

Деяку відповідь знаходимо у книжці МекНамарри, колишнього секретаря оборони в Уряді Джансона, п. н. „Безпека Заходу".

Хоч ніяка, мабуть, великодержава не бажає атомової війни, — пише МекНамарра, — все таки треба до неї готовитися, бо найменше ослаблення однієї сторони може викликати заохоту до війни по другій стороні. Ясно, йдеться тут про Москву, яка веде аґресивну політику і явно намагається опанувати нашу плянету. Тому основою американської стратегії є відстрашування від атомової атаки на ЗСА або на її союзників.

Американські стратеги розрізняють у цій матерії два поняття:

Запевнена здібність знищити ворога, не зважаючи на перший атомовий удар по ЗСА. Це означає, що Америка мусить завдати аґресорові або групі аґресорів важких втрат в будь-якому часі впродовж стратегічного нуклеарного конфлікту, а зокрема негайно після першого атомового удару противника. Це є основою теорії відстрашування. Тобто противник повинен знати, що Америка в кожному випадку здібна вжити свою потужну зброю. Безпека ЗСА полягає в тому, щоб ця країна, навіть у найгіршій ситуації, не втратила здібности знищити ворога відплатною зброєю. Отже, навіть після першого налету ракет, у якому ЗСА зазнали б важких втрат у матеріялах і в населенні, вони залишилися б такою атомовою потугою, яка могла б знищити московську імперію.

Здібність до першого удару, що означає не аґресію, а спроможність знищити відплатну зброю противника. Логічно висновок такий, що ЗСА не можуть допустити до такої ситуації, в якій зброю першого удару ворог мав би сильнішу, як зброя ЗСА, бо така можливість загрожувала б безпеці країни.

МекНамарра оптиміст. Він пише, що ЗСА мають 1000 ракет „мінютмен", забезпечених у глибоких маґазинах, 41 атомовий підводний човен, озброєний 656 атомовими ракетами „поляріс", та 600 літаків з 2000 атомових бомб. Тільки 400 з них могли б знищити половину совєтської індустрії та одну третину населення. Усі ці роди атомової зброї легко можуть пробити совєтську систему оборони.

А що пише МекНамарра про совєтську атомову потугу?

Цілком певно, що Москва має потужний арсенал атомової зброї. Але на запит, чи Москва має здібність до першого удару, тобто здібність знищити атомову зброю, якою ЗСА можуть відплатно зруйнувати СССР, МекНамарра відповідає: ні, не має і не матиме! Тому, що Америка рішена вдержувати відплатну зброю на високому рівні і ніколи не дозволить, щоб СССР спроможний був будь-коли знищити її потугу. Але і ЗСА не мають спроможности знищити відплатну зброю Москви. Отже, ні одна сторона такої можливости не має і не може мати. Зате ЗСА мають великі запаси нуклеарних бомб, що, однак, не виключає великих знищень при першому совєтському ударі. В кожному разі ці запаси більші, як потрібно навіть у найгіршій ситуації. Ця перевага у продукції атомових бомб постала тому, що Вашинґтон не має докладних інформацій про кількість їх в СССР.

Кожна зі сторін старається перегнати противника в атомовій потужності, тобто на кожну акцію однієї сторони приходить реакція другої. І саме це щораз нагальніше ставить питання: чи не краще дійти до порозуміння, більш-менш вільного від риску, щоб припинити перегони у зброєнні?

Справді, як відомо з преси, поміж ЗСА і СССР дійшло до якогось порозуміння в справі атомової зброї. Невідомо тільки, чи цей договір справді такий певний, щоб ЗСА могли рискнути припинити атомове озброєння. Історичні прецеден-

си говорять про те, що Москва додержується міжнародних договорів лише до того часу, коли вони їй вигідні.

Книжка МекНамарри появилася 1968 року і, як сказано вище, її автор настроєний оптимістично. Цей його оптимізм, здавалося б, міг бути оправданий тим, що Москва рік тому ніби уклала нову стратегію, в якій наголошується важливість конвенційної зброї. А це означало б, що у своїх плянах вона також не має наміру вживати атомової зброї, що є обосічним мечем.

Але 18 березня 1969 року відбулася в Женеві чергова нарада у справі роззброєння, на якій обговорювано проблему використовування морського дна для воєнних цілей. Совєтський представник запропонував заборону вживати для цих цілей морське дно на віддалі більшій, як 12 миль від берегів, американський висловив бажання президента Ніксона заборонити взагалі вживання морського дна для атомової зброї.

На пресовій конференції представник ЗСА заявив, що він не вірить, щоб західні держави включно з ЗСА і НАТО були заінтересовані в обеззброєнні морського дна. Приблизно в той самий час в американській телевізії виступав секретар оборони Мелвин Лерд, який заявив, що забезпечення атомових ракет „мінютмен" у підземних схоронищах не є певним. Москва має ракети СС-9 з потрійними вибуховими головами, призначені, мабуть, для нищення американських підземних бункерів. Підводні атомові човни можуть мати вартість тільки до 1972 року. Небезпекою для них є совєтські швидкісні підводні човни, теж атомові, число яких доходить уже до 200. Далі секретар оборони зазначив, що ЗСА потребують 1200 атомових бомб, щоб знищити 45% населення СССР, тоді як 200 совєтських бомб вистачає, щоб знищити 55% населення ЗСА.

Журналіст Елсоп писав з цієї нагоди, що коли Сталін міг без спротиву вбити 20 мільйонів своїх громадян, тобто 10% населення, то і теперішні володарі Совєтського Союзу не завагаються перед риском атомової війни.

З огляду на таку ситуацію єдиним певним засобом зберегти запаси атомової зброї є морське дно. Вода — добра забезпека проти вибухів та радіяції, і врешті пошкоджені бомби не вибухатимуть на власній території. Тож дослідники над дном океанів, що їх провадять американці в останніх часах, власне і мають мілітарне призначення.

Книжка МекНамарри не витримала проби часу. Усе йде, все минає в шаленому темпі атомової епохи. І це мусимо ми мати на увазі.

Моріс Поцхішвілі

ВЕРНУЛИ

Вернули правду. Стерли враз
Чиюсь підлоту з клеветою,
Та як забути біль образ,
Йдучи знайомою тропою.
Йому вернули дім і сад,
Отецький стіл, стілець і чашку,
І сумно відданого пса,
Підсліпуватого двіряжку.
Йому вернули все, що він
Залишив перед шляхом дальнім.
Минуле те, мов сон страшний,
Прикрили обрусом печальним.
Нове життя йому дали,
Де злу закреслено маршрути.
Вернули все. Та не змогли
Йому найкращих літ вернути.
Відчувши дужий помах крил,
Він вмився чистою водою.
„Це шлях в життя"... „Чи стане сил?"
„Так!.. Тільки б правду взять з собою!.."

Переклад з грузинського

Любов Забашта, Київ.

АКЦІЯ ЛВУ

Головна Управа ЛВУ і Централя ОЖ ЛВУ закликають свої Відділи і членство до посиленої акції в обороні поневоленого українського народу і його права на вільне життя і свобідний розвиток на батьківщині.

У зв'язку з посиленням московського наступу на Українську Церкву, ЛВУ, ОЖ ЛВУ, СУМ і інші організації УВФ, разом з усією зорганізованою українською спільнотою в Канаді, переводять акцію оборони української Церкви і народу, влаштовуючи зібрання і маніфестації. Одною з форм цієї акції є висилання Відділами ЛВУ і ОЖ ЛВУ петицій до папи Павла VI з проханням признати Українській Католицькій Церкві Патріярхат з Верховним Архиєпископом Йосифом Сліпим на чолі. У цих петиціях ставиться домагання створити окрему адміністраційну одиницю для УКЦеркви в Польщі і висловлюється тривогу щодо Пряшівської дієцезії, де мученика за віру і Церкву владику Василя Гопка ізольовано від вірних Греко-Католицької Церкви.

Д-р Р. Кухар

ПОЧАТКИ ПИСЬМЕННОСТИ В УКРАЇНІ

Наука праісторії України поза початкові дослідження ще не вийшла. В ній відсутні первні стійкости, методичности й тяглости, натомість існує чимало гіпотез, необґрунтованих здогадів і „темних місць". До недосліджених щілин української праісторії належить і питання виникнення письменности в нашій батьківщині.

Зародження письма взагалі ймовірно зумовили спроби людини кам'яної доби виразити рисунками свої духово-естетичні потреби й нахили. Зразками цього можуть послужити викарбувані чи розмальовані в печерах Европи й Африки обриси тварин, здебільшого з релігійним абож і магічним спрямуванням. Такі зусилля символізувати побут радше знаками як мовою якраз і треба вважати за засновки писемного процесу. Системи письма входять під увагу щойно тоді, коли в них репрезентується символами мовні відповідники.

В історії людства відомі три чітко визначені писемні системи, що в ході тисячоліть зазнали значної еволюції і, в свою чергу, причинились до розвитку різнорідних форм письма в мовах численних народів. Вони належать до єгипетської, сумерійської та китайської культур, і всі три, можливо, спільного походження. Одначе, з цих систем тільки єгипетська система гієроґліфів розвинулась у приблизно 500 писемних символів абетки, що з-поміж них багато являють собою зображення того чи іншого слова, наприклад, словесне значення „голови" передається рисунком голови, так же й „руки", „лотосу" тощо. Розвиток єгипетської писемної структури (про її наявність свідчать найстаріші доступні тексти з IV тисячоліття перед Христом) через застосування її до західньо-семітських мов, як і до грецької та латинської, а через них і до інших европейських мов, становить правдоподібну базу для своєрідної писемної відноги.

Що на просторах української землі протягом довгих століть ще до християнської доби в часових та простірних проміжках існувало декілька відмінних систем письма — різновиди гієроґліфів і клинопису — в цьому не доводиться сумніватися. Про це свідчать багато слідів в усній словесності, а також знадібок, розсіяних по літописах та інших джерелах.

„Трипільську культуру" в Україні, яка датується приблизно з 2500-их рр. до нашої ери, розглядається в археології як перещеплення на наш ґрунт і продовження сумерійської культури. Її перейняли праукраїнці ймовірно ще до свого переселення з північного Ірану в Европу. Сумерійці ж у той час були вже народом письменним, про що свідчить список династій їхніх володарів з передпотопової доби, посилання сумерійського володаря в записках на те, що він читав книги за часом походження з-перед потопу, і т. д. Сумерійське письмо (наявні сліди його присутности з IV тисячоліття до Хр.) являє собою певний улад „клинів", звідкіля і його назва „клинового письма" або „кунейформ".

Можна здогадуватися, що факт „письменности" сумерійської культури мав свої сліди й у трипільській культурі, а звідти писемна традиція перейшла й на праукраїнців пізнішої доби. Цим і можна пояснити вищий рівень „хліборобської культури" наших предків (антів, сарматів, роксолян, полян) супроти півдиких степовиків-сусідів і варварських наїзників, що примандрували зі сходу чи заходу. Що в наших предків з доісторичної доби була якась самобутня, власна писемна система, виходить з дальших свідчень. І так, порівняти б із клиноподібним письмом сумерійців відомі посилання монаха Храбра в його апології слов'янського письма на т. зв. „черти" та „різи", своєрідні „руни" (пор. ґотицьке письмо Ульфілі з IV ст.) наших пращурів, або й документальне засвідчення їхнього вжитку чи то грецького й римського письма („римскими и греческими писмены нуждаху ся писати словенску рѣчь"), чи спорідненого з єврейським (залишок букви „ш" в кирилиці) задовго до запровадження Костянтином-Кирилом його абетки з 38-ох літер.

Впливу сумерійського клинового письма все ж таки не подибуємо у старослов'янському письмі, дармащо нашарування сумерійської культури завважується в інших ділянках жит-

тя наших предків. Деякі збереглися й донині, наприклад, у сумерійському способі числового розподілу на „копи", „полукіпки", „тузені". Такі спільні риси зрозумілі, зважившн на торговельні зв'язки сумерійців з народами Закавказзя, північними сусідами праукраїнських поселень над Араксом.

Етруски, які заселяли наш Чорноморський низ, також володіли письмом (там же етруські написи із III ст. до Хр.), що виявляло грецький вплив із домішкою знаків, прикметних пізнішій глаголиці.

За те, що наші предки з давен-давна вживали своєрідного письма, промовляє факт їхнього сусідування з жителями грецьких колоній над Чорним морем (Ольвія, Херсонес, Пантикапея, Фанагорія і т. д.), які там існували ще з-перед 800 рр. до Хр. Про якусь культурну ізоляцію народів, що перебували в тісних торговельних зв'язках, важко говорити. Власне письмо мусіло бути у нас відоме здавна, про що звідчать договори Руси з Греками, деякі арабські джерельні зведення, а зокрема твір, який про цей факт прямо звітує — Панонське життя св. Кирила, про що буде мова далі.

Проте, із запровадженням християнської віри прийшло й нове письмо (старослов'янське або церковно-слов'янське, глаголиця, заведена в 863 р., споріднена подекуди з коптійською абеткою та грецькою з малої букви, і кирилиця, заведена на переломі IX й X ст., споріднена з грецьким письмом з великої букви), прийшли нові книги, і поганська старовина мусіла поступитися місцем черговому культурному рухові, що насаджувався під охороною князівської влади. Насправді, була це нещадна боротьба, в якій, поруч багатьох інших культурних признак нашого дохристиянського побуту у ділянках вірування, обрядових звичаїв, пісень, усної словесности, способу життя, загинули й пам'ятки рідної писемної спадщини.

Питанням існування „руського письма" ще до виникнення 38-ох літер абетки Костянтина-Кирила займається М. Грушевський в „Історії України-Руси". Тут мова про поширений у наукових колах здогад, що цим первісним письмом була пізніша, ще не доповнена кирилиця. Цей погляд спирається на оповіданні Панонської леґенди в Палеї про те, як св. Кирило під час своєї подорожі десь коло 860-го р. до країни хозар натрапив у Херсонесі на „Євангелію" і „Псалтир", писані „руськими письменами. Там же він зустрів місцеву людину, що володіла мовою, якою написані були ці знахідки. Костянтин розмовляв з тим русичем його ж мовою, що її навчився в Солуні від русько-таврійських переселенців.

З цього виходить, що письмо Євангелії і Псалтиря не було ні грецьким, ані латинським, а було воно слов'яно-руським, первісною формою глаголиці. Русич у зустрічі з Костянтином навчав його „руських" письмен, вимови й наголосу, так що невдовзі Костянтин вільно читав текст згаданих книг святого письма.

Цей уступ Панонської леґенди дав поштовх до виникнення думки про самостійний початок „руського письма" і книжної мови. В Палеї, згідно з духом часу, відмічується, що те самобутнє письмо, як і мова, були „Божим об'явленням", відкритим за посередництвом „побожного русича" св. Костянтинові-Кирилові. Спроби виключити панонську звістку з наукового обігу критичним застереженням, що вона появилася в леґенді пізніше, як вставка, треба відкинути, беручи до уваги те, що тотожне оповідання наводиться в усіх кодексах, себто належить воно до основного тексту панонського „Житія".

Хоч історично й не підтверджена, зокрема дальшими відкриттями такого роду, джерельна звістка про самобутнє походження „руських письмен" є важливою вказівкою для дальших дослідів на цьому полі. Дослідження мови св. Письма, що написане спочатку, за почином святих Кирила і його брата Методія, глаголицею, а пізніше, наприкінці IX ст. переписане вже без участи св. Кирила, його учнем св. Климентієм і назване в честь учителя кирилицею, належить до старо-слов'янського, церковно-слов'янського чи старо-болгарського мовного періоду в науці лінґвістики і у наш розгляд не входить. Для нас цікавим залишається спостереження, що моравський і панонський культурні терени, найпоступовіші на той час у західньо-слов'янському світі, де й розвинулася згодом глаголиця з кирилицею, зазнали пізнішого гомоґенного писемного розвитку, як терен тогочасної Руси, звідки св. Кирило виніс під час історичної

В 120-ЛІТТЯ З ДНЯ НАРОДЖЕННЯ

ВИДАТНИЙ МАЙСТЕР УКРАЇНСЬКОЇ ПРОЗИ

Іван Нечуй-Левицький і Панас Мирний увійшли в історію нашого письменства як два видатні майстри прози XIX століття, що сягають своєю творчістю і початків XX стол. Подібність у світогляді, тематиці, висвітленні подробиць народнього побуту зближали обох письменників.

Хоч Панас Мирний і вважав славного творця „Миколи Джері" своїм учителем, мистецькі засоби обох майстрів слова вказували на різниці їх творчої індивідуальности. Коли Нечуй-Левицький захоплювався більше описом зовнішніх обставин життя та красою природи, на тлі якої розкривав тяжкі поневіряння рідного народу, Панас Мирний милувався світом людської душі, її почувань, які талановито розкривав у своїх творах. Багато місця в них займає зображення життя і боротьби українського народу за часів кріпацтва і наступних десятиліть по його знесенні.

Нащадок давнього козацького роду Рудченків, письменник народився 13 травня 1849 року в Миргороді в родині дрібного урядовця. Розпочавши свою освіту у триклясовій школі, він у 1858 р., з переїздом батька до Гадячого, вступив до повітової школи, яку закінчив у 1862 році. Вчився дуже добре, але обсяг знань, що дали йому обидві школи, був невеликий, і він власною систематичною працею доповнював прогалини в освіті, а від 1863 року, мавши 14 років, змушений був іти на працю спочатку як канцелярист у гадяцькому повітовому суді, з 1864 року в повітовому державному скарбі, далі як діловод у Прилуці і Миргороді, врешті в Полтаві як бухгальтер.

Половину свого життя письменник прожив у Полтаві, тихо і непомітно працював на дрібних посадах, а вечорами й ночами в глибокій таємниці від урядових чинників писав свої твори і надсилав їх закордон. Патріотичні, сповнені гарячою любов'ю до рідного краю поезії започаткували його літературну діяльність. Перша з них під наголовком „Україні" з'явилась на сторінках львівської „Правди" в 1872 році. Незабаром він захопився прозою і почав писати оповідання та повісті, в яких якнайширше розкрилося його письменницьке обдарування.

Під враженням почутої від візника, що віз письменника з Гадячого до Полтави, народньої легенди про розбійника Гнидку, який колись у полтавській околиці, як славнозвісний Кармелюк, карав поміщиків за кривду і роздавав бідним їхнє майно, Панас Мирний зацікавився романтичною постаттю цього розбійника. У праці над створенням образу Гнидки та в редагуванні твору письменникові багато допоміг його брат Іван Білик.

В монументальному романі „Хіба ревуть воли, як ясла повні", що виник у висліді довгих студій над психологією Гнидки, Панас Мирний змалював життя і пригоди прототипу Гнидки — героя твору Чіпки. Поруч глибокої психологічної аналізи Чіпки в романі подано історію села Піски. Письменник створив широкий образ життя на Україні, злиденного існування поневоленого народу, наголошуючи, що в обставинах неволі гинуть кращі таланти, не маючи сприятливих можливостей для розвитку своїх

місії до хозар у 860 р. знання „руських письмен".

Літописна згадка до ґенези культурно-апостольської місії св. Кирила й Методія в Паноні з 862 р. ось що подає про культурний стан тієї країни: (Моравські князі) Ростислав і Святополк, як і Коцел (володів у Паноні, теперішній Угорщині) звернулися до цісаря Михаїла (III) з проханням: „Земля наша охрищена, та нема в нас учителя, що показав би нам, повчив і переклав би святі книги; не розуміємо ні грецької, ні латинської мови, кожний бо вчить інакше, по-своєму; тим то не сприймаємо книжних символів, ані їх сили. Тож пошліть нам учителів, які б нам вияснили книжні слова і їх сутність".

Порівняння культурного щабля розвитку обох слов'янських теренів тієї ранньої доби промовляє чітко в користь староукраїнського, що вказує на довгі віки культурної розбудови нашої прабатьківщини.

обдарованъ. Цей роман вийшов друком у Женеві, в Швайцарії.

Пройшла селянська реформа, але становище селянства не покращало. Панас Мирний ясно бачив це і зобразив у повісті „Голодна воля". Слідом за тим він пише велику повість „Лихо давнє й сьогочасне", малюючи спочатку жах накиненої Україні Москвою кріпаччини і страхітливу сваволю поміщиків-кріпосників, а далі показуючи, як визволені без землі селяни приневолені були йти в наймити. На прикладі героїні письменник представляє, як під впливом нових грошових розрахунків гинуть старі патріярхальні звичаї, нівечиться людська вдача, людина стає черствою, бездушною, нечулою на страждання ближніх.

У романі „Повія" Панас Мирний описує трагедію селянської дівчини Христі, що пішла до міста на заробітки і морально занепала там у розкладовій атмосфері.

В ділянці драматургії Панас Мирний створив драму „Лимерівна", що багато разів виставлялась на українських сценах, і комедію „Перемудрив".

Коли в загравах реводюції 1905 року розгорнувся український національно - визвольний рух, Панас Мирний написав оповідання „Сон", в якому, окрилений надіями на скоре визволення України, змалював здійснення заповітних мрій українського народу.

Заслуги письменника перед рідним краєм доповнює велика національно-громадська праця, в якій, як і в літературі, він виявив себе енергійним, самовідданим працівником. Коли Михайло Коцюбинський на прохання одної української газети в Америці хотів був вислати їй фотографію Панаса Мирного, той рішуче спротивився і сказав: „Якщо я Україні хоч на мачину добра зробив, то це для мене така слава, що більшої й не треба".

Таємничого письменника, що жив у Полтаві і друкував закордоном свої твори під прибраним ім'ям, даремно шукала царська жандармерія, але їй і в голову не приходило, що ним був скромний урядовець скарбової палати.

Уся творчість П. Мирного була перейнята великою правдою життя, відзначалась глибоким знанням зображуваних типів і обставин, у яких вони діяли. Любов до рідного краю позначає всі його твори. Ще наприкінці 60-их років у невеличкому нарисі „Думки" Панас Мирний писав:

„Хороша моя Україно! Завіщо я тебе люблю? Як те сонце сходить над землею, ховається, западаючи за гору, й знову зіходить, і люблять і радіють люди його сходу і заходу, і не може того статись, щоб воно не зійшло і не зайшло, — так і любов моя до тебе, краю мій! Вона обіймає тебе своєю думкою і живе і радіє тобою! Ти колихала мене в люлі . . . ти викохала виростала мене . . . і тебе не любити? Серце моє б'ється тобою! . . В моїх жилах б'ється кров твоя! . . Краю мій! Люблю я тебе вдень і вночі, вранці і ввечері і не знаю краю своєї любови . . ."

За цю любов глибоко шанував письменника нарід, а Іван Франко визнав, що, крім Шевченка і Марка Вовчка, найбільше враження справив на нього своєю творчістю Панас Мирний.

20-го січня 1920 року, коли на 71-му році життя помер Панас Мирний, народні маси влаштували йому величний похорон. За труною, що була поставлена на санях, до яких за старовинним козацьким звичаєм запрягли волів, тисячі людей провожали письменника на місце останнього спочинку. Будинок на Кобищанах (тепер вулиця Панаса Мирного), де жив письменник, перетворено на меморіяльний музей. Цей музей існує й тепер під наглядом сина письменника, а в 1951 році в Полтаві відкрито пам'ятник-погруддя Панаса Мирного.

Іван Левадний

У 40-РІЧЧЯ ОУН

замовляйте, купуйте, читайте книгу

„НАРИС ІСТОРІЇ ОУН"

в опрацюванні д-ра П. Мірчука, том І-ий 640 сторінок, 137 світлин; показник прізвищ охоплює 36 сторінок.

Ціна книги $ 12.00. Набувати можна через канцелярію Головної Управи ООЧСУ:

П. О. Бокс 304, Купер Стейшен, Ню Йорк, Н. Й. Тел.: 982-1170.

ДОКУМЕНТИ З ТОГО БОКУ

ВІДКРИТИЙ ЛИСТ ДО РЕДАКЦІЇ „ЛІТЕРАТУРНОЇ УКРАЇНИ"

У „Літературній Україні" від 16 липня 1968 р. ми прочитали статтю Полторацького О. „Ким опікуються деякі ‚гуманісти' ".

Політична і моральна нечистоплотність цього автора всім добре відома ще з тих часів, коли він публікував доноси на Остапа Вишню, оголошуючи найпопулярнішого в народі письменника куркульським недобитком і фашистським агентом та вимагаючи фізичної розправи над ним. І все ж те, що ми прочитали в „Літературній Україні", вразило нас, бо неможливо було повірити, що й сьогодні літератор може повернутися до такого брудного провокаторського ремесла.

Стаття написана нібито з приводу відомого колективного листа у справі порушень соціялістичної законности на політичних судових процесах. Лист цей був підписаний більше як ста науковцями, мистцями, робітниками та літераторами, серед яких були й ми. Тому не можемо проминути мовчанням виступ О. Полторацького.

Від самого початку О. Полторацький грубо перекручує зміст листа, де йшлося про конкретні факти порушення судових процедуральних норм і висловлювалася тривога, що це завдає шкоди соціялістичній демократії і громадянському життю нашого суспільства.

Тимчасом О. Полторацький голослівно твердить, що автори листа захищають „ворогів" й „ідеологічних диверсантів" (та ж термінологія, якою послуговувався він тридцять п'ять років тому!) В. Чорновола і С. Караванського.

Спершу скажемо про С. Караванського. Не беремося тут оцінювати його вини, за яку без суду взяли досиджувати нині за законами нашої країни неіснуючий тепер двадцятип'ятирічний термін, бо власне в листі не було про нього ні слова — навіть прізвище його не згадувалось. Та це не завадило О. Полторацькому чорним по білому написати, що в листі захищається саме С. Караванський. І половину свого писання він присвячує саме С. Караванському, всіляко розписуючи його „біографію". Для чого потрібна була така свідома і груба підтасовка?! Певно, для того, щоб настрахати необізнаного із суттю справи читача.

Тепер про В. Чорновола. Яке право мав О. Полторацький вводити читачів „Літературної України" в оману щодо тих обвинувачень, які були пред'явлені судом В. Чорноволу, тих кваліфікацій, які суд дав його діям, і тих ухвал, які суд виніс? Можна схвалювати чи несхвалювати вирок, винесений В. Чорноволові (ті з нас, хто був присутній на процесі, впевнилися, що пред'явлені В. Чорноволові звинувачення не були доведені, і свого часу зверталися у відповідні інстанції з конкретною арґументацією), але не можна заднім числом довільно змінювати і „доповнювати" офіційні судові кваліфікації. А саме так робить О. Полторацький, провокаційно заявляючи, що В. Чорновола нібито судили за „пропаганду націоналістичних поглядів та нелегальне пересилання за кордон антирадянських матеріялів" — тоді як нічого подібного на суді не було.

Без усякого сорому перекручує О. Полторацький біографію В. Чорновола. Він запевняє, що В. Чорновіл (неясне слово — ред.) і непевна постать, що не має жодного відношення до літератури й журналістики: „колишній інспектор по рекламі ‚Книготоргу', а згодом був інспектор Львівського відділення „Товариства по охороні природи". Але він промовчує, що на ці посади В. Чорновіл потрапив аж після довгої низки переслідувань і поневірянь. А до того кілька років працював секретарем комітету комсомолу будівництва Київського ГЕС, в редакції комсомольської газети „Молода гвардія", в редакції газети „Друг читача", опублікував кілька десятків літературознавчих матеріялів у республіканських журналах і газетах, в тому числі і в „Літературній Україні".

Мета такого фальсифікування біографії і творчого обличчя В. Чорновола, особливо й замовчування того, що він — недавній комсомольський активіст, стає зрозумілою, коли доходиш до найбільш безсоромної і підлої вигадки О. Полторацького. Він приписує В. Чорноволові дикі і безглузді слова, взагалі неможливі в устах психічно здорової молодої людини, вихованої в радянській родині і в радянській школі, де взагалі вся молодь в комсомолі — „це зовсім непотрібна організація, яку треба ліквідувати, не зайве було б навіть фізично. Колись куркулі активістам розрізували животи і набивали пшеницею, а тепер потрібно набивати тим же активістам животи їхніми програмами і божевільними гаслами".

З цієї „заяви", яку О. Полторацький бере в лапки, як нібито належну Чорноволові, так і тхне духом і фразеологією тих троглодитів-душогубів, що компонували „визнання" і „самовизнання" різних „терористів" та „ворогів народу" на сумнозвісних процесах 30-х років.

Ми вимагаємо, щоб О. Полторацький документально довів належність цих слів В. Чорноволові або публічно вибачився за наклеп.

З огляду на те, що виступи, подібні до статті О. Полторацького, здатні лише розпалювати підозру і людиноненависництво, що вони підсилюють шовіністичну кровожерність обивателя, який в кожному українцеві бачить „націоналіста" і „бандеровца"; що вони отруюють атмосферу співжиття і дружби народів — вважаємо за найвищий свій громадянський обов'язок не проходити повз них, давати їм моральну кваліфікацію і спростовувати їх по суті фактів.

Просимо редакцію „Літературної України" опублікувати цього листа. В інакшому разі ми змушені будемо доводити його зміст до читачів „Літературної України" всіма засобами. Якщо треба буде, ми не пошкодуємо сил і часу, сорок тисяч разів перепишемо його від ру-

---

Відкритий лист, поширений на Україні у відписах. Правопис оригіналу збережений. За „Сучасністю".

В СССР заповідається новий тиск на інтелектуалів

Кореспонденти західніх газет повідомляють з Москви про нові суворі ідеологічні приписи для інтелектуалів, у першій мірі письменників. За тими новими приписами інтелектуали мусять раз на все вибрати, кому служити — „комунізмові чи капіталізмові". Всякі намагання стати на невтральну позицію під плащиком свободи критики — це тільки „гра на користь Заходу".

Ці нові ідеологічні приписи появилися 29 травня в часописі „Советская Россия", органі ЦК Партії, в статті К. Сабірова, у якій він пише: „Пережитки індивідуалістичної моралі і психології, протиставлення індивідуального колективному, неповажну поставу до дисципліни важче переборювати серед інтеліґенції".

„Деякі совєтські інтелектуали, — пише далі К. Сабіров, — все ще не зрозуміли величезного намагання партії зліквідувати наслідки культу Сталіна. Їхня горливість у визбируванні слідів культу особи відтягає їх від головної мети — побудови комунізму".

Чи ця стаття в партійному органі означає дальший натиск офіційної політики на підсовєтську інтеліґенцію — годі покищо судити. Західні спостерігачі в Москві оцінюють її як лише гостру пересторогу.

Згаданий автор пише, що деякі праці совєтських інтелектуалів з поміччю „ідеологічних контрабандистів" дісталися на Захід, і там їх поширено в мільйонах примірників. Партія безжалісно засуджує такі „антисоціялістичні, шкідливі дії".

Одначе, при гострому засуді інтелектуалів, що їх праці дісталися на Захід, „гуманіст" К. Сабіров вважає, що не треба вживати репресій супроти таких незадоволених совєтських інтелектуалів. „Ідеологічна робота над здезорієнтованою частиною інтеліґенції — головне завдання комуністів", — пише він, при тому цитуючи Ленінові слова про важливість „терпеливого переконування".

Тим часом останні заходи совєтської влади супроти опозиційно настроєних інтелектуалів вказують на щось протилежне. Арешти й засуди на довгі роки важкої праці в першій мірі українських інтелектуалів В. Чорновола, Масютка та інших, а також кількох московських інтелектуалів, свідчать про те, що застосовується супроти них не „терпеливе переконування", а найгостріші кари.

Стаття К. Сабірова, пише американська кореспондентка Шарлотта Сайковська з Москви, мабуть, відноситься до таких підсовєтських інтелектуалів, як Андрій Д. Захаров, академік і визначний фізик, який у своєму есеї, перепачкованому на Захід, закликає до політичного зближення між ЗСА і СССР.

Часопис „Советская Россия", що його вважають за партійного наглядача над ідеологічною правовірністю, також таврує інтелектуалів Східньої Европи, тобто країн-сателітів, де „проблема інтеліґенції ще більше скомплікована". У державах Східньої Европи, читаємо в цьому часописі, „маса інтеліґенції не визбулася буржуазної ідеології та пересудів і падає жертвою виплеканих на Заході „реформаторських ідей". Ці ідеї часто прикривається соціялістичним, революційним жарґоном, який присипляє ідеологічну чуйність мільйонів людей".

Відповідаючи на закиди, роблені на Заході, що в комуністичних державах немає свободи критики, К. Сабіров пише, що в комуністичному суспільстві критика мусить базуватися на „клясовому" розумінні, тобто бути зброєю для скріплення комунізму, бо інакше вона стає зброєю для порушення фундаментів комунізму. Інтеліґенти, які цього не розуміють, сходять на „антисоціялістичні позиції".

Тільки ті інтеліґенти говорять про брак свободи критики в комуністичному суспільстві, пише К. Сабіров, які „перестали маршувати в ногу з народом, загубили клясову позицію і партійну орієнтацію".

„Кожний член комуністичного суспільства, закінчує К. Сабіров свою статтю, мусить дума-

---

ки і надішлемо кожному передплатникові „Літературної України", щоб хоч трохи розвіяти той людоїдський чад, атмосферу брехні і безкарності.

Іван Дзюба
Євген Сверстюк
Михайлина Коцюбинська
Ліна Костенко
Віктор Некрасов

В ОКУПОВАНІЙ УКРАЇНІ

„Суверенна держава" без власної армії

Це, звичайно, парадокс і, на превелике нещастя, стосується він саме українського народу. Україна, що їй московські окупанти дали назву УРСР, хоч насправді на її території не існує жадної республіки — не має власної армії! І все ж большевицькі пропаґандисти трублять на всіх перехрестях, що УРСР — це „суверенна держава". Тим часом навіть найдрібніші афро-азійські країни, які ще не так давно були англійськими, французькими або бельгійськими колоніями, мають свої власні національні армії.

Недавно в Україні з великою помпою відзначалося 50-річчя Київської Військової Округи. Були збори і мітинги, військові паради, були довжелезні промови і статті в газетах, але не було в те 50-річчя жадної української військової частини в Києві, як немає в усій Україні українського війська. Є так звана „радянська", значить імперська армія, є „общіє" офіцери й генерали, танкісти і сапери, гармаші й летуни, піхотинці й зв'язкові.

З отакої колоніяльної структури імперіялістична Москва черпає надзвичайно багато користей. Наприклад, під час другої світової війни, 1942 року, „генералісимус"-кат Сталін кинув цілу 6-ту армію маршала Тимошенка, з переважно українським військовим складом, у смертельний „харківський трикутник", де була вона оточена німецькими військами і взята у полон, в якому десятки тисяч вояків вимореноголодом. Автор цих рядків був свідком, як у 1939 році з України їхали один за одним військові ешелони на фінляндський фронт. При тому аґресивному нападі на Фінляндію Москва в значній мірі користувалася військовими частинами з України. І тепер під час збройного зудару на Уссурі, як видно з прізвищ опублікованих у пресі, полягло чимало українців, захищаючи „священну совєтську землю".

Москва забирає з України найталановитіших мистців, конструкторів, архітектів, спортовців і поширює свою імперію коштом українських військовиків — не лише рядових армійців і старшин, а й полковників, генералів і маршалів. Отже, так звана „суверенна" УРСР не лише не має свого власного війська, а вона ще й змушена віддавати на службу Москві свою найкращу молодь, своїх найкращих військовиків.

„Радянська армія", як і була свого часу царська — одне з найбільших русифікаційних знаряд в руках московських імперіялістів. Через те, що панівною мовою в тій армії є російська, після військової служби українські вояки, повернувшись додому, „разґаварівают" на „общепонятном язикє". Очевидно, свідоміша молодь і після кількарічної армійської служби не цурається своєї рідної мови.

Московські посіпаки в „радянській армії" безупинно втовкмачують у голови вояків „політ-грамоту", защеплюють їм ненависть до „буржуазних націоналістів" і почуття неповноцінности супроти „великого російського народу". Звичайно, та постійна пропаґанда не може не давати своїх наслідків, і не одна молода людина йде до армії безпартійною, а повертається додому з партійним квитком у кишені.

Петро Кізко

ти про соціяльні наслідки своїх вчинків. Він відповідає не лише за те, що пише і говорить, але також за моральне та ідеологічне здоров'я народу".

Після такої гострої лекції в партійному органі можна з певністю сподіватися, що незабаром в цілому СССР, передусім у національних республіках, посилиться нагінка на всіх тих інтеліґентів, які домагаються більшої свободи для своїх народів.

Степан Женецький

„КОНҐРЕТЮЛЕЙШЕНЗ, ДОКТОР!"

У часописі „Топокоментс" з 2 травня ц. р., що виходить у Вашинґтоні для працівників армійських топографічних команд, вміщено з фотографією під наведеним вище заголовком привітання **Михайлові Данкевичеві** з нагоди одержання ним докторату з філософії у Джорджтавнському університеті.

М. Данкевич, що працює як спеціяліст у Департаменті Технічної Служби, крім того, здобув наукові ступні в Колумбійському і Нюйоркському університетах і є автором кількох наукових праць. Ветеран Корейської війни, він багато часу присвячує роботі у вашинґтонському Відділі ООЧСУ і АБН.

В. Д.

МИСТЕЦЬКІ РЕЦЕНЗІЇ, ОГЛЯДИ

БАГАТОГРАННА ТВОРЧІСТЬ С. ГЕРУЛЯК

„Щоб зрозуміти африканську скульптуру, треба розглядати її так само, як розглядають мистецький твір високої якости. Треба її оцінювати суб'єктивно, як дружбу, треба підходити до неї з таким самим надхненням, як підходять до новоздобутого приятеля. Можна сприйняти африканську скульптуру як інтелектуальний стимул, а тоді себе запитати, або тебе приятелі запитають: „Що репрезентує цей твір мистецтва? Що він означає? Хто його робив? Як він був зроблений?"...

„Але щоб вповні схопити значення мистецького твору, треба собі виробити другорядний, але з тим дуже важливий підхід: треба зустріти цей твір емоційно. Треба реаґувати на нього емоційно. Скульптура, як і кожний твір мистецький, зацікавлює нас як одиниця або як зміст скоординованих частин, які можна називати пластично мовою мистця. Коли мистецький твір збуджує в нас емоційні почуття, то це значить, що ми сприйняли той твір саме так, як мистець того бажав. Якщо ні — скульптура обертається в кусень мертвого дерева". (Лядісляс Сегі, Африканська скульптура, Ню Йорк, 1958 р., Довер Паблікейшнс, ст. 14-15).

З такими міркуваннями Лядісляса Сегі про африканську скульптуру слід нам підійти до творчости Слави Геруляк, що її виставку ми мали змогу оглядати у Літературно-Мистецькому Клюбі в Ню Йорку. До міркувань Л. Сегі ми б ще додали сильно зарисований у творчості нашого мистця, сказати б, расово-національний момент.

На відміну від африканського мистецтва, його сирої матеріяльної брутальности, в подачі Слави Геруляк мистецький твір чарує вишуканою формою, невимушеним естетизмом поряд з наївною примітивністю. Елементи примітивности в африканській скульптурі, які нас тривожно хвилюють, у неї не існують, хоч і не поступається вона рвучкою енергією перед своїм африканським двійняком.

Вертаючись до міркувань Л. Сегі, візьмімо під увагу „інтелектуальні стимули", приміряймо ці стимули до Слави Геруляк і, вживаючи їх, розгляньмо її творчість.

„Що цей твір репрезентує?" — Твори С. Геруляк мають подвійне значення. Одне, як кераміка — скульптура універсальної якости, друга — це те, що наш мистець відроджує в ній дух нашої стародавньої пластичної культури, що досягла вдавнину високих естетичних показників, законсервованих фолкльором до минулого століття, а в добу „розквіту українського мистецтва" в умовах московського „піклування" зведена до фабрикування маловартісних сувенірів.

Геруляк виводить кераміку в нові простори творчости. („Як твір був зроблений?"). Всі форми, що зроджуються в її уяві, складаються з основних геометричних елементів — кола, простої лінії, трикутника, і з цих елементів Геруляк створює сюжети, які відбігають іноді далеко від реалістичного зображення людської постаті, звірини тощо.

Усі форми її творів функціональні. („Що цей твір означає?"). Якщо „розібрати" одну зі скульптур Геруляк на складові елементи, то кожну конструктивну частину розібраного твору можна вважати окремим виявом мистецтва. Такий „бавгавзький" підхід до розв'язання композиційних проблем дає змогу глядачеві побачити приклад, сказати б, умногократненої кераміки.

Геруляк виявляє в своїх творах різної техніки особливу гнучкість. Її, з певного погляду, суворі скульптури протиставляються поетичній ніжності обезпредметнених психоморфічних рисунків та акварель. Вибір кольорів в акварелях дуже обмежений, зате рафінованість і вигадливість у вживанні тих кольорових обмежень заступає відсутність цілої палітри кольорів.

Рисунки Геруляк виконані з тією самою агресивністю, як її скульптура. Її рисунки „висять" на площині паперу і не обмежені зарисовуванням до його країв. В рисунках та акварелях Геруляк дозволяє собі те, чого в скульптурі не можна було б виконати: гру деталями.

У моїй попередній статті („Голоси нашої молоді", „Вісник", квітень 1969 р.) я писав, пору-

шуючи питання національного мистецтва, що його трудно плекати в еміґраційних обставинах, і мотивував це прикладами. Для шукачів відповіді на ,,а де наш національний стиль?'' можна дати частково задовільну відповідь.

У перегляді творів, що їх С. Ґеруляк показала на своїй виставці, слідно її глибоке зацікавлення кращими зразками української народньої творчости, вивчення всіх доступних джерел, що ведуть до пізнання конструктивних рушіїв нашого народнього образотворення. Ґеруляк у цьому пізнавальному процесі досягла певного включення своїх творчих об'явлень в течію української народньої творчої стихії, а її прикметності стали вже невід'ємною рисою її індивідуальности. Ось чому вражають у всіх її творах характеристичні ,,висловлювання'' універсально-артикульованою мовою, яка виповідає українську суть.

Даючи оцінку останній виставці творів Слави Ґеруляк на сторінках ,,Вісника'', мені хотілося підкреслити її абсолютну надрядність у відношенні до інших показів нашого образотворчого мистецтва, хоч багато з них стоїть на високому професійному та мистецькому рівні.

Виставка С. Геруляк — це подія багатогранного звучання, а домінантною в ній є власне національна стихія. Ця виставка — подія, повчальна для наших мистців усіх галузей.

Відсутність контакту з рідною землею, джерелом безпосередньо творчо-запліднюючих промінювань можна у великій мірі заступити пізнанням, вивченням і чуттєвим, щирим сприйманням її духовости навіть із заокеанської віддалі. Засобів до цього на еміґрації в пісенних записах, в альбомах репродукцій, літературних творах — не бракує. Аби добра воля, аби, як у Слави Геруляк, любов до рідного.

Окремого обговорення потребувала б творчість Слави Геруляк, як талановитої театральної декораторки і проєктувальниці театральних костюмів.

Ждан Ласовський

ВИРІВНЮЙТЕ

ЗАБОРГОВАНІСТЬ

ЗА „ВІСНИК"

З НОВИХ ВИДАНЬ

НЕЗВИЧАЙНА ТВОРЧА ІНДИВІДУАЛЬНІСТЬ

Ліна Костенко, поезії, в-во ,,Смолоскип'', обкладинка Ореста Поліщука, 1969.

Нарешті появилась ця довгоочікувана книжка і український читач має змогу пізнати ближче письменницю, яка своєю індивідуальністю сколихнула та причарувала не тільки старше покоління в Україні та поза межами її але й, що особливо інтересне, стала улюбленою поеткою молодого покоління, яке виросло і культурно формувалося в різних країнах поселення еміґрації. Ліна Костенко в'яжеться з новим літературним рухом ґенерації, що виступила у шістдесятих роках в Україні на літературну арену, вніcши помітне відсвіження в засушену літературну продукцію.

Поезія Ліни Костенко чарує не тільки своєю філігранною лірикою, але й сміливими творчими польотами в тематику з глибокими проблемами, що турбують сучасний світ, зокрема українську людину в цьому світі.

Поетична індивідуальність Ліни Костенко, як невловний фантом, просто не вкладається у звичну теоретичну фразеологію. Занадто вона складна аж до меж енігматичних. Спочатку це чарівна лірика особистих переживань молоденької дівчини, ціла низка перлин на тему кохання, в якій тут і там все гучніше починає звучати тематика складніших питань.

Але скоро на зміну тому чарівному ліричному монологові з'являється драматизований до границь спазму діялог з фантасмагорійною чаклунською тьмою, з жахливими нетрями поеми рідного поля. Це і дума, і казка, і баляда, а в загальному віртуозне тематичне плетиво.

З боку формального Ліна Костенко продовжує версію поетичних перетворень особливо улюблених В. Свідзінським, П. Тичиною і навіть О. Олесем. Тільки ж ні в одного з тих поетів не доведено цього балядного і водночас глибоко драматичного діялогу до такої конденсації змісту, такої формальної віртуозности.

Тут незвичайний талант Ліни Костенко виконує творче сальто-мортале з незаперечною майстерністю. Це — справжній вибух фоєрверку поетичних несподіванок, над якими все таки панує проникliва влада інтеліґенції авторки. Все це особливо помітне в химерній будові композиції цих патетичних поем.

Поезія Ліни Костенко — це незвичайно чутливий сейсмограф, що записує всі вібрації атмосфери дійсности, в якій живе і творить поетеса.

Книжка поезій Ліни Костенко видана з помітною дбайливістю: гарний добір черенків, чіткий розподіл матеріялу та оригінально скомпонована обкладинка.

Літературні тексти попереджує світлина автора — трішки іронічно усміхнене обличчя вродливої молодої

жінки. Видано цей том без її відома, як про це згадано у слові від Видавництва.

З виходом цієї книжки стало ясним, що сучасна українська поезія збагатилася незвичайною творчою індивідуальністю, від якої можна сподіватися багато хвилюючих літературних несподіванок.

В. Гаврилюк

КНИЖКА ТРИВКОЇ ВАРТОСТИ

Ярослав Гриневич, **„Доля України на митарствах"**, статті і матеріяли, з мапою України і передмовою ред. Данила Чайковського. Ст. 199, В-во „Шлях", Ню Йорк, 1969 р.

У книжці 62 статті, які появились у двох останніх десятках років на сторінках українських часописів у ЗСА і в Європі. Тематика їх різноманітна: загальна, німецька, польська, жидівська і ін. Назва книжки, узята із статті автора в „Шляху Перемоги", є гострою реплікою на слова кол. державного секретаря ЗСА Діна Раска, який заявив, що „Україна — традиційна частина Совєтського Союзу".

Дуже цікаві статті „Україна — велике табу", „Московсько-польські ворожіння про майбутність України", „Дух Бенкуа", „Трагічні роковини". Увагу читача полонить стаття „Московське обличчя большевизму", на яку покликався у своїй праці „Московський Сфінкс" її автор сл. п. Василь Косаренко-Косаревич. Дві статті — „Московський месіянізм — отрута" і „Клімат для злочину" — говорять про убивство, як політичний інструмент Москви, що його вона стосувала протягом усієї своєї історії.

Статті „Містерії холодної війни", „Поза межами логіки", „Нова зброя в холодній війні" порушують політичну проблематику ЗСА, зокрема їх відношення до СССР. У статті „Китайський дракон" автор пише про ролю червоного Китаю у світовій політиці. Кілька статтей із німецької тематики заторкують реасекураційну політику канцлера Бісмарка і плянів А. Гітлера „на знищення України".

Коло 30 статтей присвячені польській тематиці. До них належать: „Польські СС-мани", „Польські погроми жидів у листопаді 1918 р. у Львові" та ін.

Статті д-ра Ярослава Гриневича сперті на наукових джерелах, написані популярно і цікаво.

У своїй передмові кол. головний редактор „Шляху Перемоги" Данило Чайковський пише: „Цей збірник статтей своїм джерельним матеріялом, цитатами, статистичними даними, відкликами до чужинецьких авторів і їх праць, науковим підходом до заторканих проблем дає значну допомогу читачеві своєю тривкою вартістю. Всі майже без вийнятку статті Яр. Гриневича намагаються дати нам образ українського світу після велетенських змін на міжнародній арені за останнє двадцятиріччя. Потребу цього збірника статтей і матеріялів стверджує щира пожертва скромного українського робітника, який, не виявляючи свого прізвища, склав поважну суму на видання цієї збірки в тому переконанні, що вона збагатить нашу політичну літературу".

Технічного характеру помилки та недотягнення, що, на жаль, закралися до цієї книжки, треба сподіватися, будуть виправлені в наступному виданні.

Р. Чубатий

ЗАСІДАННЯ ЕВРОПЕЙСЬКОЇ РАДИ СВОБОДИ

В одній із західньоевропейських столиць відбулося 14-го і 15-го червня ц. р. засідання Екзекутиви Європейської Ради Свободи. В засіданні брали участь президент Ради **О. Б. Крафт** (Данія) — консерватист, голова Екзекутивного Комітету **Ярослав Стецько**, **Іван Матео Льомбардо** (Італія) — соціяліст, проф. **Т. Оберлендер** (Німеччина) — христ.-демократ, **Джон Грегем** (Великобританія) — лейборист і інші.

На засіданні проаналізовано світову політичну ситуацію і постійно зростаючу революційно-визвольну боротьбу поневолених російським імперіялізмом та комунізмом народів, прийнято плян праці на найближчий час і схвалено зміст протестаційної телеграми проти переслідування українських Церков, ув'язнення архиєпископа Величківського і взагалі проти переслідування борців за волю і державну незалежність поневолених народів. Вказано на аґресивні заміри російського імперіялізму супроти Західньої Европи та інших частин вільного світу.

Після дискусії намічено плян протидіяння інспірованим Москвою розкладовим лівим елементам університетської молоді і західнього суспільства.

Після закінчення нарад п. **Яр. Стецько** і п. **Крафт** були запрошені на розмову до амбасади вільного В'єтнаму.

СВЯТО ГЕРОЇВ НА ОСЕЛІ СУМА В ЕЛЕНВІЛЛІ

Організації Визвольного Фронту з великим успіхом відзначили 1-го червня ц. р. на оселі СУМА в Еленвіллі Свято Героїв.

Свято відкрив голова Головної Управи Т-ва кол. Вояків УПА **М. Грицков'ян.** Святочну доповідь виголосив **В. Левенець.** У мистецькій частині взяли участь: дівочий хор нюйоркського Осередку СУМА під керівництвом інж. **Р. Степаняка** і рецитаторки-сумівки **Л. Цебрій, Ір. Твердовська, Є. Сидір-Чарторийська і Г. Кузьмович.** Перша з мистецьким хистом продеклямувала „Молитву українського націоналіста", а три останніх спільно рецитували „Ми йдем". Мистецькою частиною керував **Григорій Цебрій.**

Представники ОУВФ, які приїхали з організаційними прапорами, склали вінки перед пам'ятниками героїв-провідників: С. Петлюри, Є. Коновальця, Р. Шу-

хевича-Чупринки і С. Бандери. Свято закінчено відспіванням національного гимну. Служби Божі і панахиди за душі героїв відправили в українській католицькій каплиці о. **Л. Гузар** і в українській православній каплиці о. **І. Ткачук.** У святі взяло участь кілька сотень людей.

...І В СИРАКЮЗАХ

25 травня ц. р. в залі Українського Народнього Дому Відділ УККА спільно з Організаціями Визвольного Фронту і пластовою станицею влаштував Свято Героїв для сиракюзької громади. Про це свято розповіла проф. Мотря Богатюк на недільній радіопрограмі, яку наш Відділ провадить уже 15 років.

Чоловічий хор „Сурма" під кер. Зенона М'ягкого, популярний в Сиракюзах і околицях, відспівав пісні „Прометей", „Бурлаку", „Ой зацвіла черемшина" і „Відлітали орли". Святочну промову виголосив д-р І. Скальчук з Філядельфії.

Атракцією була недавно створена при Осередку СУМА мандолінова оркестра під дир. В. Жмура і Е. Машталіра. Молоденькі оркестранти гарно виконали три точки. Квартет „Черемшина" і кілька співаків із „Сурми" співали під їх акомпаніямент. О. Грицик продеклямував „Сестрицю", а Г. Динька відспівав сольо „Ой нагнувся дуб високий". На закінчення юначки з пластового куреня при запалених свічках, обвитих жалобною стрічкою, біля символічної могили українського вояка виконали монтаж „Поклін Героям".

Михайло Микитин

ПОСВЯЧЕННЯ ПРАПОРА ООЧСУ В ПАЛАТАЙНІ

У невеличкому містечку Палатайні, за 30 кілометрів від Чікаґо, десять років тому засновано 31-ий Відділ ООЧСУ, а 16 березня ц. р. урочисто посвячено його прапор і відзначено 10-літній ювілей. Заснування 31-го Відділу ООЧСУ треба завдячувати 13-ом ідейним українцям-піонерам, які видобули з себе творчу силу і змусили її працювати для добра України. З 13 родин наша громада збільшилася вже до 70. Маємо свій Осередок СУМА, 31-ий Відділ ООЧСУ придбав власний дім, провадить школу українознавства.

Посвятили прапор оо. **Йосип Шарий** і **В. Ванчик.** Кумами були голови ОВФ з Чикаґо. Свято відкрив п. **С. Григорків,** учитель школи українознавства. Програмою керував п. **М. Лущак.**

Перед бенкетом молитву провів о.**В. Ванчик**, а головну доповідь виголосив гість з Чикаґо, п. **В. Палагнюк.**

Посвячений прапор кум **В. Левицький** передав голові Відділу **А. Мороко,** закликаючи членство бути вірним ідеям борців-героїв, що віддали життя за Україну. Пані **Голяш** вітала присутніх в імені ОЖ ОЧСУ.

Після відчитання привітів від ОВФронту виступили п-ні **Галина Карасейчук** з сольоспівом, оркестра Осередку СУМА ім. Богуна під кер. **Я. Клюковського** і танцювальні гуртки місцевого Осередку СУМА під кер. **О. Васькова.**

Іван Фіта

РІЧНІ ЗАГАЛЬНІ ЗБОРИ 8-го ВІДДІЛУ ООЧСУ В ЧІКАҐО

Річні збори 8-го Відділу ООЧСУ в Чікаґо відбулися 18 травня ц. р. в домівці СУМА. Зборами проводила президія в складі: голова — д-р **Р. Кобилецький,** заступник — **І. Тельвак,** секретар — **М. Оленич.** В склад почесної президії увійшли: мґр **У. Целевич, І. Павлик і М. Білецький.**

З привітаннями виступили: д-р **Ю.Куляс** — голова дирекції щадничо-позичкової спілки „Певність", **І. Павлик, М. Гікавий** — від Гол. Управи „Народної Помочі", **М. Сенчишак** — від УНСоюзу, **М. Білецький,** мґр **А. Стецюк** — від окружного комітету УНП, інж. **В. Левицький** — від ООЧСУ та СУМА в Палатайні, мґр **У. Целевич** — від Головної Управи ОЖ ОЧСУ та АВН. Писемні привіти наспіли від Гол. Управи ООЧСУ та від Управи Т-ва кол. Вояків УПА в Чікаґо.

Складаючи звіт, голова Відділу інж. В. Левицький, зазначив, що під час його головування відбулися: ширші сходини з нагоди приїзду до Чікаґо кардинала Йосифа Сліпого, сходини з нагоди приїзду голови Гол. Управи ООЧСУ мґра І. Винника, відзначення Свята Героїв, річниці відновлення української державности в 1941 р., жалібні сходини з нагоди 9-ліття смерти сл. п. С. Бандери. Крім того члени 8-го Відділу брали участь в святкуванні Дня Льояльности, Тижня Поневолених Народів, Листопадового зриву, в бенкеті й академії з приводу проголошення незалежности й соборности України. Інж. Левицький повідомив, що під час коляди зібрано 3.310 дол. на фонд УККА. В справах церковних Управа Відділу намагалась втримувати спокій серед свого членства, не забуваючи про плекання рідних традицій. В справі встановлення українського католицького Патріярхату членство 8-го Відділу завжди брало й братиме активну участь. Надбання в ділянці господарчій — Управа Відділу купила площу в Палатайні за 12.000 дол. Треба також згадати, що протягом минулого року Відділ влаштовував забави і провадив збірки на Визвольний Фонд.

Після звіту голови Відділу складав звіт секретар **В. Палагнюк** — про кореспонденцію, обіжники та кількість членів (198 осіб). За пресову референтуру здавав звіт **М. Гікавий** — висилав до преси репортажі про діяльність Відділу і інших організацій ВФ, а також некрологи про померлих членів. Скарбник **Ю. Босчко** склав звіт про фінансовий стан — обороту було понад 6.000 дол., а сальдо на 1-го січня 1969 р. виносило 651 дол. 12 центів. За радіопрограму „Вечірня Трибуна" звітував мґр **М. Федак,** який висловив побажання, щоб

Осередок СУМА, школа українознавства та інші організації також мали свою власну радіопрограму з поширеною ідеологічною тематикою. **В. Яворський**, що працював певний час на тій самій радіопрограмі, також склав звіт зі своєї праці. За Контрольну комісію звітував д-р **Р. Кобилецький**, який підкреслив задовільний стан ведення фінансової господарки Відділу.

Після звітів, дискусії і уділення абсолюторії вибрано нову Управу в такому складі: **Я. Загородний** — голова, **В. Палагнюк**, інж. **Бігун** — заступники, **М. Оленич, П. Білий, В. Фіняк** — секретарі, **І. Галамай, П. Деркач, В. Тимчина** — організатори, **М. Заяць** — культосвітній референт, **М. Марчук** — фінансовий реф., **П. Ярецький** — господарчий реф., **Я. Білик, І. Бень** — кольпортери. Члени управи: інж. **В. Левицький**, д-р **Р. Кобилецький, Л. Костелина**, мґр **М. Федак, П. Семків, Ю. Босчко, Марко Марчук, Т. Голяш, Г. Косович, І. Лемішка, В. Яворський, Д. Михайлишин, Ю. Гусак, А. Скородинський.** Контрольна комісія: **І.Михальцевич, Ю. Кавка, І. Тельвак.** Товариський суд: інж. **М. Гриневич, М. Трощук**, д-р **П. Надзікевич.**

Збори закінчено відспіванням „Не пора, не пора".

М. О. і М. Г.

ПІТТСБУРҐ ВІДЗНАЧИВ 40-РІЧЧЯ ОУН

25 травня ц. р. українська громада Піттсбурґщини відзначила 40-річчя Організації Українських Націоналістів — бенкетом і концертом, що відбулися в залі Українського Народнього Дому в Мікізраксі.

Відзначення 40-річчя ОУН підготовив Святковий комітет, що його очолював п. **В. Мазур** — голова УНПомочі, а до складу комітету входили: **А. Никончук, В. Коваль, Ю. Іваськевич, П. Маренець, С. Голуб'як, М. Кудрицький, Д. Мельничук, М. Козак, М. Крупа, І. Левицький, М. Турчин і П. Годованець.**

Бенкет і концерт започатковано американським національним гимном, що його відспівала пані **Е. Курилас.** Урочисті святкування відкрив В. Мазур — голова Комітету. Після того відбувся спільний обід, що його приготовило українське жіноцтво під проводом **О. Мельничук і С. Голуб'як.**

Далі виступав популярний жіночий квартет „Верховина" з Торонта під управою пані **О. Глібович.**

Головним промовцем була пані **Уляна Целевич** з Чікаґо — голова ГУ ОЖ ОЧСУ, яка, характеризуючи основні етапи боротьби ОУН, доповнювала їх спогадами про поляглих друзів.

На закінчення понад 150 учасників бенкету вітали У. Целевич і дякували їй за глибоко-чуттєве святкове слово.

Я ГОСПОДА БЛАГАВ, 4
ЩОБ НАША ПРАВДА НЕ ПРОПАЛА,
ЩОБ НАШЕ СЛОВО НЕ ВМИРАЛО...

Т. Шевченко

З глибоким смутком повідомляємо Членство
ООЧСУ про те,
що 7-го червня 1969 р. ненадійно відійшов у Вічність
на 57-му році життя
наш Загальнолюблений і Незабутній **ДРУГ**

бл. п. інж. РОМАН В. ГУССАКОВСЬКИЙ

Похорон відбувся в середу, 11-го червня 1969 р.
на цвинтарі Вудлови, Бронкс, Н. Й.

Висловлюємо співчуття Дружині і Дітям Покійного.

УПРАВА 41-го ВІДДІЛУ ООЧСУ

АКТ 30-го ЧЕРВНЯ ВІДЗНАЧЕНО В АСТОРІЇ, Н. Й.

Заходами 35-го Відділу ООЧСУ спільно з іншими організаціями Українського Визвольного Фронту відзначено 7 червня ц. р. в Асторії Червневий Акт 1941 року, яким ОУН під проводом сл. пам. Степана Бандери проголосила у Львові віднову Української Соборної Самостійної Держави.

Свято коротким вступним словом відкрив голова Відділу д. **Василь Наум**, привітавши присутніх і прелеґента. Старші сумівки **Дарія Байко, Мирослава Левенець, Юля Костриба, Богдана Вітюк і Віра Гаврилюк** продеклямували вірш Босслава „Молитва українського націоналіста".

Святочну доповідь виголосив ред. **Данило Чайковський.** Як учасник тих подій, він розповів про перебіг проголошення Акту і про підготову націоналістичних кадрів напередодні другої світової війни, що пізніше становили ядро того активу, на плечах якого спочивала вся діяльність ОУН.

Довготривалі оплески були подякою присутніх для прелеґента.

Свято закінчено відспіванням „Не пора".

Л-ць

АНТИСЕМІТИЗМ В СССР

Серед матеріялів, що нелеґальним шляхом прибувають на Захід, звертає увагу адресований до ЦК компартії Литви анонімовий лист групи жидівських інтеліґентів. Цей лист у витягах був надрукований в щоденнику „Вашинґтон Пост" в перекладі з литовської мови.

Занепокоєні хвилею урядового антисемітизму, що здіймається в підсовєтській Латвії, автори листа пишуть: „Ми розуміємо, що антиізраїльська пропаґанда, яку веде радянська преса, не призначена для внутрішнього вжитку і не скерована проти жидів, які мешка-

ють в СССР, але не можна ігнорувати того факту, що ця пропаґанда відроджує в певній частині литовського народу антисемітські пристрасті... Окремі провідні комуністи зовсім одверто антисемітизмові потурають і до нього заохочують".

Пишучи про охорону пам'яток жидівської культури, автори листа стверджують, що жадну синаґоґу, яка зацілiла після німецької окупації, не проголошено архітектурною пам'яткою, охоронюваною державою. Віленську підземну синаґоґу Ґоенаса, одну з найцінніших пам'яток Литви XVI стол., зруйновано. На п'єдестал пам'ятника Пушкінові у Вільні використано рожевий мармур з старовинного жидівського цвинтаря.

„Ми не хочемо згущувати фарб, — пишуть автори листа. — Ми знаємо, що становище жидів у Литві значно краще, як в інших районах СССР. Особливо страшна дискримінація наших земляків в Україні. **В Литві за ввесь повоєнний період був тільки один кривавий погром в Плунзі 1958 року, тоді як в Україні їх було, за нашими відомостями, не менше як 20. Особливо багато жертв було в м. Шахтах, Горлівці (Донбас) і інших містах.**

Свого листа закінчують його автори такими словами: „З Вами ми вже не говоримо про високі комуністичні ідеали, про рівність людей і націй, про пролетарський інтернаціоналізм. Усі ці гасла вже давно викинуто на смітник демагогії. Тепер їх замінено одним гаслом: „Любов до великого російського народу, а те, що залишиться від тієї любови, поділимо між собою".

Згадка в листі про жидівські погроми в Литві і Україні, якщо вона правдива, свідчить про нову тактику режиму. В умовах розпалюваного партією антисемітизму, очевидно, і тут вдаються большевики до випробуваних царськими жандармами методів, використовуючи для погромів вже не чорносотенне шумовиння, а так звані „дружини", зорганізовані по всіх містах з секретних поліційних аґентів і комсомольського активу. І ціль тих погромів та сама, що й за царя Миколи: перекладати на поневолені народи злочини режиму.

ЛЕНІН ПРО „ДОГНАТИ Й ПЕРЕГНАТИ"

Ю. Аннєнков, син старого російського революціонера, маляр, що перший після жовтневого перевороту в Росії намалював портрет В. Леніна, в своїх спогадах про „творця першої соціялістичної держави", між іншим, пише:

„Гасло „догнати і перегнати Америку", — казав Ленін, — не слід розуміти буквально: всякий оптимізм повинен бути розумним і мати свої межі. Догнати і перегнати Америку — це означає насамперед необхідність якнайскоріше і всілякими заходами підгноїти, розкласти, зруйнувати її економічну та політичну рівновагу, підточити її і, таким чином, роздробити її силу та волю до спротиву. Лише після цього ми зможемо сподіватися практично „догнати й перегнати" Америку та її цивілізацію. Революціонер передусім повинен бути реалістом".

Саме так і діють московські комуністи на протязі останніх 50 років.

ЦИНІЗМ ВИЗИСКУВАЧІВ

У московських „Известиях" з 21 травня в рубриці „Людина і економічна реформа" совєтський наганяйло розповідає таку фантастичну історію для заохочення державних визискувачів:

„У травні минулого року група молодих робітників 2-го цеху **подала заяву з проханням підвищити норму виробітку на десять відсотків.** Приклад молодих наслідували старші. Норми підвищено. Начальник цього цеху каже:

— Нові норми виконують усі.

Молоді робітники на запит, чи не затяжкі нові норми, відповідають запитом:

— А які норми маєте на увазі? Ті, травневі, чи ті, що ми їх на 1969 рік попросили?

Ось так за Марксом-Леніним-Сталіним ліквідується визиск людини в „країні робітників і селян".

ЗЛОЧИННІСТЬ В СССР

Недавно в Москві відбулася конференція, скликана Міністерством Внутрішніх Справ у питаннях боротьби із злочинністю взагалі, а злочинністю неповнолітніх зокрема, що є тепер одною з поважних проблем в СССР.

Автор статті-репортажу на цю тему в „Известиях" (з 30 травня), юрист Г. Мединський пише:

„Що таке злочинність? Яка це складна гама суперечливих проблем! І звірячий удар по голові, що залишає сиротами малолітніх дітей, і внутрішній цинізм, розпад душі, і обрахована хитрість та підлість, і злодійський уникливий погляд, і втуплені в землю очі, свідомість своєї провини, іноді випадкової, і пошуки виправдання, і **протест проти обставин життя**, протест проти себе, проти власної слабости, ницости й безсилля, **і протест проти праці, проти режиму**, його обов'язковости, і сором перед людьми, і сором перед собою, і безпардонне зухвальство, відсутність усякого сорому, і туга за рідними, **і туга за волею**, і злість, і розпач, і рішучість, і стійкість — ось який клубок моральних та інших проблем, які треба розплутувати, щоб успішно боротися з злочинством..."

Учасник конференції, письменник Атаров заявив:

„Не можна боротися з дияволом, якщо ми хочемо зробити з нього маленького, мініятюрного бісика, який не має ні копит, ні рогів, ні хвоста і очі якого не горять диявольським вогнем".

Учасники конференції прийшли до висновку, що найсуворіші покарання, найчіткіша робота міліції не дадуть належних наслідків, якщо боротьба із злочин-

ністю не стане справою всіх і кожного. Навколо злочинности й злочинців треба створити атмосферу нетерпимости і загального морального осуду. Щождо молодих злочинців заявив один з учасників конференції, то „справді джерела зла гніздяться часом у нас самих, у дорослих". І до цього ще треба було б додати: **гніздяться в протесті проти обставин життя, гніздяться в режимі, в тузі за волею**, про які згадує Г. Мединський.

„З'ЇЗДИ ПЕРЕМОЖЦІВ"

Наприкінці квітня ц. р. відбувся в Пейпінґу 9-ий з'їзд китайської комуністичної партії, якому дано пишну назву „З'їзд перемоги і єдности". З вибраних на цьому з'їзді 279 членів Центрального Комітету залишилось в ньому лише 53 обраних на попередньому з'їзді. Решту поглинула „культурна революція" Мао Тсетунґа.

В лютому 1934 року відбувся в Москві 17-ий з'їзд ВКП(б), пишно названий після примусово переведеної колективізації сільського господарства „з'їздом переможців". Із 139 членів і кандидатів у члени ЦК, обраних на цьому з'їзді, 98, тобто 70 відсотків, розстріляно в 1937-38 роках. Також розстріляно більшість делеґатів того з'їзду.

СТУДІЇ ДЛЯ ВСІХ!

Польський тижневик „Страж", що 73-ий рік виходить у Скрентоні, Па., у числі з 19 червня порушив справу, яка має заінтересувати також українців.

Недавно в Детройті на Мічіґенській Католицькій Конференції несподівано стало на порядку денному **питання про запровадження в парохіяльних школах лекцій з еспанської мови і культури:** у 600 школах тієї архідієцезії вчиться 5000 порторіканських дітей.

У зв'язку з цим преп. о. Стенлі Баруцький пише: „В Мічіґені польських парохій більше, як будь-яких інших етнічних груп. Навряд чи є в цій архідієцезії школа, де б не було польських дітей. Часто прізвища їх змінені, але досліди стверджують, що одне з їх батьків має польську кров. Ми певні, що там є щонайменше 50.000 дітей польського походження. **То коли для 5000 можуть бути окремі програми, чому ж не ввести подібних програм для 50.000?"**

Як відомо, в численних публічних школах і коледжах уже вводять **вивчення для мурпнських учнів афро-американської історії і культури.**

І тому редакція „Стража" вважає, що студії історії, мови і культури „мають бути запроваджені **в рівній мірі** для чорних, порторіканців, поляків, жидів, італійців, чехів, ірляндців і інших". Українців „Страж" не згадує, **вони мусять самі про себе постійно пригадувати всюди там, де є можливість нарівні з іншими етнічними групами запровадити в публічних школах лекції з української мови і культури.**

АНАТОЛІЙ МАРЧЕНКО ТА ЙОГО КНИЖКА

Робітник-вантажник Анатолій Марченко працював на новобудовах Сибіру. За критику совєтського режиму він був заарештований і просидів шість років у Владимирській тюрмі та в концтаборах Мордовії. 1966 року вийшов на волю, а 1968 року його знову заарештували. Перебуваючи на волі, Марченко написав книжку „Мої зізнання", яка нелеґальною дорогою дісталась на Захід і недавно вийшла в Парижі в російському ориґіналі та в англійському перекладі. У книжці „Мої зізнання" А. Марченко змальовує жахливі умови, в яких він жив і людей, з якими зустрічався в тюрмі і в концтаборах.

У мордовському таборі А. Марченко познайомився з Йосипом Климковичем із Галичини, про якого в своїй книжці пише:

„Наприкінці 40-их років Йосип був іще зовсім хлопчиком, жив у Станиславівській області з матір'ю та сестрою. По всій Західній Україні йшла збойна партизанська війна, і багато селян-українців пішло в ліси. У лісі, в партизанах, був і дядько Йосипа — принаймні таке балакали. І ось одного разу, коли Йосип сидів у хаті свого приятеля, до села заїхали вантажні авта, з них висипали солдати-автоматники і почали оточувати деякі хати. З вікна було видно, як одно з вантажних авт зупинилося біля хати Климковичів, і солдати оточили її. Йосип кинувся до дверей: вдома лежала хвора мати. Але приятелів дід схопив хлопця і не пустив вийти. Йосип прилип до шибки. Він бачив, як по їхньому подвір'ю бігали автоматники, зазирали за дрова, можливо шукали його. Потім бачив, як з хати вигнали сестру, кинули в машину... Хвора мати не могла йти, її витягли за руки — і також на машину. Йосип назавжди запам'ятав цю сцену, але найбільше закарбувалося йому в пам'яті обличчя офіцера, який командував операцією.

Потім Йосип довідався, що всіх зібраних привезли в райцентр і загнали в одну комору. Йосип блукав довкола, але наблизитись не відважувався —комору охороняли солдати. Через кілька днів почув, що мати померла, а сестру разом з усіма іншими повезли на Сибір. Тоді він пішов, але не в ліс, до партизанів, а до міста. Дістав собі пістоля (тоді це не було тяжко) і став стежити за тим офіцером. Йосип підстеріг його, коли той виходив з комендатури в супроводі автоматника, підійшов до нього і вистрілив. Офіцер упав — навіть не крикнув. Солдат обернувся, підніс автомат, але вистрілити не встиг — Йосип застрілив і його.

Климковича судили як оунівця за „бандитизм", дали 25 років. Це було наприкінці 40-их років, і Йосип сидить досі"...

ПОШИРЮЙТЕ ВІСНИК!

Генерал і робітниця

Яскраву ілюстрацію становища жінки-робітниці в СССР представлено в романі українського совєтського письменника Леоніда Первомайського „Дикий мед" (Київ, 1966). В наведеному нижче уривку з цього роману совєтський генерал Савичев, представник „нової панівної кляси", зустрічається віч-на-віч з представницею пролетаріяту, в імені якого виступає комуністична партія.

... Савичев забув уже, що колись, у дні їхньої молодости, його дружина Катерина Ксаверівна не тільки вчила дітей у школі й ліквідувала неписьменність серед червоноармійців, але й виконувала всю ту роботу, яку виконують інші жінки — носила з базару важкі кошики з провізією, прала білизну, мила підлоги, вихову вала Володю, тобто годувала, обмивала та обшивала його власними руками і, крім цього всього, знаходила час для книжок, театрів, концертів і навіть для армійської самодіяльности. Забув генерал Савичев і про те, що його Катя ділила з ним тягар солдатського життя, переїздів з гарнізону в гарнізон, нелегкі роки навчання в академії, усю невлаштованість їхньої молодости.

Тільки потім, коли він став теперішнім Савичевим, важка жіноча робота, від якої все життя не звільняються інші жінки, відпала від Каті, з'явилися й адьютанти, і хатні робітниці, і шофери, було кому прати білизну й варити обід, а для Каті залишилися тільки книжки, концерти, поїздки по крамницях, — словом усе те, що зробило її теперішньою Катериною Ксаверівною і примусило Савичева, зустрічаючи на вулицях робітниць у важких брезентових робах і ґумових чоботях, жахатися на думку про ту важку, нежіночу працю, яку їм доводиться виконувати.

Одного разу він пережив важке почуття, в основі якого лежала також його любов до Каті.

На площі Свердлова, біля фонтану, жінки-робітниці роздовбували компресорними молотками грубий шар асфальту. Молотки напружено здригалися і виривалися з рук у жінок. Особливо важко було одній молодій робітниці, запнутій червоною хусткою в плямах машинної олії. Руки у неї були тонкі, майже дівочі, вона часто спинялася при роботі й відхилялася назад, тримаючись лівою рукою за поперек. Савичев зупинився. Він раптом відчув, що повинен взяти у жінки молоток, допомогти їй, як допоміг би своїй дружині, але на ньому був генеральський мундир, поруч зупинився його адьютант, — Савичев заледве відірвав погляд від робітниці і повільно пішов через площу ...

ТЕЛЕВІЗІЯ ОТРУЮЄ АМЕРИКАНЦІВ

Колишня телевізійна зірка, продюсер і дорадник Президента в справах телевізії, Роберт Монтґомері заявляє:

„На телевізію спадає значна частина відповідальности за зростаючу злочинність і заколоти в наших містах. Якщо ми подекуди вертаємося до часів середньовіччя, то винуватити за це треба телевізію. Директори телевізійних програм дбають лише за доляр.

Телевізор є машиною, що промиває мозки мільйонам людей як перед екраном, так і поза ним. Адміністратори телевізійних сіток глибоко зневажають публіку. Вони думають, що американці позбавлені всякого смаку, і тому укладають свої програми на найнижчому рівні.

Телевізія, — сказав Монтґомері, — деморалізує, заохочує до бунту, до заворушень, до убивств. Американська дитина, для якої телевізор є частиною її життя, перебуває в постійному стані гіпнози і знеохочується до будь-якої іншої діяльности".

Роберт Монтґомері закликає американців висилати протестаційні листи до Федерального Комітету Комунікації в Вашинґтоні і до конґресменів з вимогою звернути належну увагу на програми телевізії.

КУДИ ПРЯМУЄ ЦИВІЛІЗАЦІЯ?

Дослідна організація ЗСА „Ренд Корпорейшн" опублікувала збірник статтей, в якому вміщено прогнози на 2000 і 2100 роки.

Футурологи передбачають, що вже до 1985 року буде „приручено водневу бомбу" — здійснено керовану термоядрову реакцію; до 1983 року загального поширення набудуть психонаркотики типу ЛСД і маріхуани; до 1990 року стане можливе керування погодою; люди добуватимуть руду не тільки з морського дна, а й на Місяці; до 2040 року мавп і дельфінів розводитимуть і використовуватимуть для різного роду робіт, а ще через 10 років буде встановлено зв'язок із позаземною цивілізацією і здійснено обмежену контролю над земним тяжінням.

Чимало футурологів вивчають проблему „зайвого" населення. На думку американського вченого Дендріджа М. Ковла, через півстоліття проблему перелюднення Землі вирішуватимуть шляхом „експорту" надлишку людей у космічні поселення. Всередині пустотілого астероїда, наприклад, завдовжки 30 і завширшки 15 кілометрів, за підрахунками Ковла, могло б

жити близько мільйона людей. Їх озера, левади і поля матимуть увігнуту поверхню, яку освітлюватиме і огріватиме сонячне проміння. Воно буде спрямоване всередину астероїда з допомогою гігантських дзеркал.

Райдужні перспективи вимальовуються перед біологією і медициною. Подолавши всі інфекційні хвороби і значною мірою гіпертонію, атеросклерозу, душевні захворювання, рак, лікарі (за даними анкети „Ренд Корпорейшн") зможуть до 2050 року продовжити життя людини приблизно на 50 років. Уже 2000-го року, на думку футурологів, штучні серця працюватимуть надійніше від природних.

Науково-технічний прогрес, з точки зору деяких футурологів, веде до моральної і культурної деґрадації суспільства, до втрати людської гідности, до засилля бездушних роботів. Американський соціолог М. Мемфорд пише: „Довівши автоматизацію до досконалости, людина стане повністю відчуженою від свого світу і перетвориться на нікчему — царство, сила і слава віднині належать машині". В створенні електронічно-обчислювальних машин учений вбачає появу „нового об'єкта для культу: бога кібернетики".

В останніх роках на Заході з'явилася ціла серія книжок, в яких описують жахи суспільства, де панують кібернетичні машини, де все підкорене суворому ритмові автоматів: „Прийдешнє царство рабів", „Технологічне пекло на землі", „Досконалість бездушности", „Маси і сутність техніки" та ін. Популярним жанром стали романи-антиутопії, насичені песимізмом і антигуманізмом. Індустріяльне суспільство майбутнього зображується як царство технічної бюрократії, де придушується будь-який вияв особистої ініціятиви і творчої думки. Людина оточена тут залізним кільцем різних „норм" і умовностей, повністю позбавлена індивідуальности. Стандарт, штамп, конвеєр, тваринні інстинкти визначають поведінку мас. Навіть зародки людей вирощують поточним способом. У стосунках батьків і дітей панує ворожнеча. Духова культура зведена до жалюгідного рівня. Книги, фільми, телевізія, концертні програми покликані виховувати живих придатків електронічних машин. Техніка перетворилась у всевладну, фатальну силу, новоявленого демона, що неподільно порядкує долею людей.

„Демонізм" техніки пронизує більшість творів сучасної футурології. „Ми боїмося науки і науково-технічного прогресу, — пише французький академік Л. Марльо.

П. Г.

ВЕЛЬМИДИВНІ СТВЕРДЖЕННЯ „ПРЕЗИДЕНТА"

У заяві „президента" УНР Миколи Лівицького на засіданні Президії УНРади 15 червня 1969 р., проголошеній у Бюлетені Українського Інформатора, зустрічаємо ось такі варті уваги пасуси:

„Якщо наші діячі на батьківщині не виходять тепер з вимогами повного відновлення суверенної української держави... а лише з вимогами забезпечення прав українського народу **в межах зобов'язуючих совєтських конституцій**, то..."

Очевидно, пан „президент" не читав усіх документів, що надходять з України, бо от, наприклад, підпільна організація „Земля і Воля" поставила виразне гасло відновлення УССД.

„...в майбутній українській державі не буде місця для... капіталізму з дідичами-поміщиками чи **фабрикантами**..."

Отже й маленької фабрички, скажімо з 5-10 робітниками, які існують в комуністичній Польщі й на Кубі, не дозволить пан „президент" відкрити на Україні? Чи не задалеко посунувся він наліво після того, як УНРаду опанували соціялісти?

І ось таке зовсім беззубе, недокрівне, політично-неграмотне ствердження „президента" УНР в екзилі:

„...якщо своєю аґресивно-імперіялістичною політикою Москва спровокує війну, то поневолені нею народи — в першу чергу український народ — **не будуть захищати** єдність імперії, колоніяльно-тоталітарний режим у ній та окупаційну владу на своїх територіях".

Не будуть **захищати**, пане „президенте", чи може таки, користаючи з нагоди, **розвалять усе на друзки?**

***

На тому ж засіданні Президії УНРади члени п'яти фракцій — УРДП, мельниківців, УСП, УНДС і СКТСУ **висловили недовір'я голові ВО д-рові А. Фіґолеві.** Члени фракції „двійкарів" і УНДО не взяли участи в голосуванні. Новим головою ВО став **соціяліст** інж. **С. Довгаль.**

„ВІЦЕ-ПРЕЗИДЕНТ" УНР М. СТЕПАНЕНКО ЗА „І — І"

Ображений редакційною статтею в лапичаківському „Українському Житті", в якій названо його **проповідником реакційної консолідації**, „віце-президент" УНР і лідер УРДП М. Степаненко заперечує це твердження і заявляє („Укр. Вісті" ч. 1855), що він за те, щоб в українському зорганізованому житті було місце і „для людей поступового думання та дії і для консерватистів". Отже, він не за „або — або", а за „і — і". Формула, яка, мовляв, не відкидає „революційної діяльности" і рівночасно дозволяє організувати „зустрічі" та „контакти".

При цій нагоді п. Степаненко пригадує:

„Двадцять років тому був добрий приклад інтеграції за умов довершеної консолідації на базі Української Національної Ради: десяток „лівих революційних демократів" (мабуть їх і їхні мізерні залишки автор редакційної статті називає ПОСТУПОВИМ напрямком в УРДП) без згоди більшости членів поза їхніми спинами і без рішення керівних органів поєдналися із українськими соціялістами і створили Українське Соціялістичне Об'єднання. З рамени УСО вони мали одного члена УНРади (кол. Ген. Секр. УРДП Г. Подоляк). Пізніше вони залишили УНРаду (і, здається, й УСО) та повністю зорієнтувалися на власні сили й на якусь символічно-містичну „третю силу", яка відрубно й во-

роже ставилася до т. зв. капіталістичної, тобто антикомуністичної західньої демократії. Де тепер ці „ліві революційні демократи", ці поступові діячі? Чи їм пошкодила консолідація? Далебі що ні! Знаю, що один із них, шукаючи „третьої сили" і мабуть же „третього шляху" і ще різних фолкльорних триєдиностей, опинився ... аж у Львові".

І ще далі п. Степаненко журиться долею УРДП, на яку зазіхає д-р Лапичак:

„ПОСТУПОВИЙ напрямок в УРДП, що його запримітив на терені Чікаґо і ще в кількох осередках автор редакційної статті, ставить собі за мету перетворити нашу організацію на ще один „круглий стіл", на дискусійний клюб інтелектуалів, що писатиме посланія до московських деспотів".

Чи врятує УРДП „віце-президент" з його літепленькою формулою „і — і", якщо до його офіціозу — Українських Вістей" уже перекочував один із головних співробітників д-ра Лапичака, активний „прогресист-поступовець" Білинський? **В. З-г**

ПОДІЇ ВЕЛИКІ І МАЛЕНЬКІ

І ТАКЕ БУВАЄ...

У журналі „Нові Дні", що його видає і редаґує П. Волиняк, в травневому числі появилась похвальна рецензія Д. Кислиці на редакторову ж таки, Волинякову читанку для дітей „Запоріжжя".

Упорядників усіх інших читанок рецензент Д. Кислиця називає **„асимілляторами"**, **„обскурантистами"**, а то й просто **„неписьменними вченими"**. Зокрема дістається недавно померлій авторці одної з найкращих на еміґрації читанок М. Дейко, яку Д. Кислиця називає **„суспільною демагогією"**. До речі, Виховно-Освітня комісія при СКВУ рекомендує читанки Марії Дейко для вжитку в школах українознавства і рідних школах у всіх країнах вільного світу.

Д. Кислиця, нещадно розправившись з усіма конкурентами, бо й сам є автором дитячого підручника, дуже поблажливо поставився до численних методологічних та граматичних помилок у книжці П. Волиняка і рекомендує її для широкого вжитку.

Вельми письменний, учений автор рецензії закінчує її такою неграмотною, змосковщеною фразою: „Щоб цей підручник був ще кращий, радимо видавцеві **постачити** (снабдіть? — Н. Н.) чергове видання **відповідними ілюстраціями.**

До відома ученого рецензента: по-українськи **постачають комусь-чомусь щось, а не когось-щось чимсь.** То по-російськи „снабжают" когось-щось чимсь.

Н. Н.

ЛІТЕРАТУРО-ПОЯВА

Похваляючи в „Народній Волі" свою недавно видану книжку „Наші ймення", п. Василь Ірлевський, щоб розчулити читачів і заохотити їх купувати цю книжку, пише:

„Як автор цього досліду-твору, нерідко недосипляв та раннім ранком вставав, щоб створити, часто й густо недоїдав, навіть по смітниках збирав, щоб справжнити, — я виконав свій довг перед суспільством українців. В дійсності це є повна місія в укр. літературу — науку... Українці! Не лякайтесь цієї книги, не робіть перепон цій для вас так корисній в сучасному та майбутньому літературо-появі..."

Ну що ж, не будемо лякатися і не будемо робити перепон цій літературо-появі.

З ПІДСОВЄТСЬКОГО ГУМОРУ

„ВИ ПИСАЛИ, ВАША БАЙКА?"

Молодий байкар написав новорічну байку. Коротеньку байку про злодія Тхора.

Як ніч, так і біда — двох курочок у пташнику бракує.

Байку надрукували в районовій газеті. Раптом — дзвінок. Дзвонять з однієї районової установи.

— Ви писали, ваша байка?

— Моя.

— Просимо завітати до нас.

Автор зайшов, сів. А йому чемненько:

— Будь ласка, опишіть докладненько: ім'я і по батькові Тхора. Де живе, де його нора, які спиртові напої вживає, одну чи дві жінки має. Курить цигарки чи, може, курив. Часом не він у суботу крамницю спалив? Коли він курей хапав, то хто йому допомагав?

— Пробачте! Ви, очевидно, мою байку зрозуміли буквально? Ім'я мого Тхора алегоричне. Я пародійно натякав...

— Ага-га... Ясно... Зрозуміло... Ви, значить, натякаєте, що в нашому районі є пародійні кури і пародійні злодії?

— Хтозна, може, злодіїв і нема. Байка написана в манері письма Езопа, широко відомого в області...

— Ах, Езопа?.. То, кажете, він уже працює в обласному центрі? Тоді пробачте! Вибачайте, що ми вас потурбували.

З НАГОДИ 75-РІЧЧЯ Н. С. ХРУЩОВА

Бувши у Вашинґтоні, Хрущов доказував Айзенгаверові, що пиячать тільки в Америці, а в Росії усі ходять тверезі. Айзенгавер з ним не погоджувався і запропонував Хрущову вбивати кожного п'яного, якого побачить на вулицях Вашинґтону. Нікіта Серґійович пристав на цей заклад. Наступного дня в американських газетах появились вістки про те, що якийсь невідомий ґенґстер убив дванадцять співробітників совєтської амбасади.